

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Kadın Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ve Etkileyen Etmenler

Yüksek Lisans Tezi

Melika SARITEPE

Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

İzmir
2019

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

**Kadın Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ve Etkileyen
Etmenler**

Melika SARITEPE

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Gülengül MERMER

Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Tezli Yüksek Lisans Programı

İzmir

2019

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

(Adı- Soyadı)

(İmza)

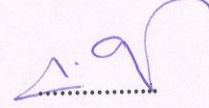
Başkan : Dr.Öğr.Üyesi Güleğül MERMER
(Danışman)

Üye : Prof. Dr. Aynur UYSAL TORAMAN

Üye : Prof. Dr. Türkan GÜNAY

Yüksek Lisans Tezinin kabul edildiği tarih: 20 . 02 . 2019

Önsöz

İçinde yaşanan toplumsal yapı, kişilerin kadın ve erkek oluşlarına göre farklı toplumsal cinsiyet rolleri belirlemekte ve kişilerin tüm yaşamları boyunca bu rolleri yerine getirmesini beklenmektedir. Sınırlayıcı etkisi kadınlar üzerinde daha fazla hissedilen bu roller, çeşitli faktörlerin etkisiyle, kadınlar tarafından çoğu zaman önden kabul edilir, içselleştirilir ve toplumsal baskının etkisiyle zor yoluyla yerine getirilir. Toplum tarafından onaylanmanın koşulu haline gelmiş bu roller nedeniyle oluşan toplumsal baskı ve hareket sınırlılığı, kadınlar açısından bir takım sağlık problemlerine yol açarken diğer yandan kendi yaşamları ile ilgili karar verme hakkının ellerinden alınması ve istemedikleri bir hayatı sürdürme zorunluluğu ile sonuçlanmaktadır.

Kadınların içinde bulunduğu bu durumun biraz daha görünür olması kaygısı ve bu durumun sistemsal gereklilikler dışında birey bazında düşünüldüğünde, ancak bilinçlenme düzeyini arttırmakla mümkün olabileceğini düşünmem benim bu konuyla ilgili çalışma isteğimin temel sebebidir. Her kadının yaşamına bir kıyısından mutlaka dokunmuş olduğunu düşündüğüm toplumsal cinsiyet meselesine, kadın üniversite öğrencilerinin duyarlı olduğunu hissetmek, geleceğin anne babalarını oluşturacak bireyler olmaları nedeniyle, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair iyileşmenin çokta ulaşamayacak mesafelerde olmadığı konusunda bir öngörü sahibi olmama neden olmuştur. Öte yandan bilimsel araştırma yapmanın engebeli yolunda nasıl yürünmesi gerektiğinin yanı sıra nasıl yürünmemesi gerektiğini de tecrübe etmiş olmam ve ilk deneyimim olması açısından benim için önemli bir yere sahiptir. Diğer yandan araştırmanın en kolaylaştırıcı ve talihli olduğunu düşündüğüm aşaması sanıyorum üç kadın jüri üyesi ile sonuçlanmış olmasıdır.

Özet

KADIN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLÜ STRESİ VE ETKİLEYEN ETMENLER

Melika SARITEPE

Yüksek Lisans Tezi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Gülgül MERMER

Şubat 2019, 81 sayfa

Bu çalışma, kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi ve etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla Nisan- Mayıs 2018 tarihleri arasında kesitsel tipte yürütülmüştür. Araştırmanın evreni; Ege Üniversitesi'ne bağlı tüm fakültelerde 2017-2018 öğretim yılında kayıtlı olan ve devam eden 14901 kadın öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma örnekleminin, % 50 görölme sıklığı, % 95 güven düzeyi, % 5 sapma ve 2.0 desen etkisi ile hesaplanarak 750 kadın üniversite öğrencisinden oluştuğu belirlenmiş ve 856 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmada öncelikle küme örnekleme yöntemi ile fakülteler belirlenmiştir. Daha sonra tabakalı örnekleme yöntemi ile araştırmaya alınacak öğrencilerin bölümlere ve sınıflara göre sayıları belirlenmiştir. Araştırma verileri; araştırmacı tarafından literatür incelenerek oluşturulan 'Kişisel Bilgi Formu' (18 soru), Bayar ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilen 'Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ)', ve Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen daha sonra Eldeleklioğlu (1996) tarafından revizyonu yapılan 'Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)' ile toplanmıştır. Araştırmanın yürütülmesi için etik kurul izni ve katılımcıların gönüllü olurları alınmıştır. Verilerin analizi; SPSS 25.0 paket programı ile yapılmış, tanımlayıcı istatistiksel değerlendirmede ise sayı, yüzde dağılım, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi ve etkileyen faktörler arasındaki ilişkiyi saptamak için Kruskall Wallis ve Mann Whitney U testi, ölçekler arasındaki ilişkiyi saptamak için Spearman's Korrelasyon testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin yaş ortalaması 21 ± 2.0 , % 98.9'u bekar ve % 82.9'u ise çekirdek aileye sahiptir. Kadın öğrencilerin % 45.8' inin doğduğu yer Ege Bölgesi, % 45.9'unun en uzun yaşadığı yer il, % 61.0'inin annesi ev hanımı, % 31.4'ünün ise babası serbest olarak çalışmaktadır. Birinci sınıfta öğrenim gören (93.0), 1-2 kardeşi olan (92.0), asgari ücret üstü gelire sahip olan (91.0), 'herhangi bir dine inanmıyorum' (97.0) diyen, annesi çalışan (93) ve anne babası anlaşarak evlenen (91) kadın üniversite öğrencilerinin, KTCRSÖ puan ortancasının yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin KTCRSÖ puan ortancası ile yaş grubu, en son mezun olduğu okul ve aile tipi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. KTCRSÖ ve demokratik anne baba tutum ölçeği puanları arasında ise pozitif yönde, çok zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir ($r= 0.069$, $p< 0.05$).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini önlemeye yönelik kadınların; eğitim, istihdam ve sağlık alanından eşit ve ihtiyaçları oranında yararlanabilmesi sağlanmalıdır. Toplumsal cinsiyet rolü ve stresi ile ilgili farkındalığı sağlamak amacıyla ilköğretim ve lisede cinsiyet eşitliğine yönelik eğitimler verilmelidir. Toplumsal gelişimin sağlanabilmesi ve geleneksel toplumsal cinsiyet algısının değiştirilebilmesi için bu eşitsizliğin yeniden üretildiği düşünülen tüm alanlarda denetim sağlanmalı, önleyici ve iyileştirici sosyal politikalar üretilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet rolü; toplumsal cinsiyet rolü stresi; toplumsal cinsiyet; kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi; Üniversite

Abstract

IN UNIVERSITY FEMALE STUDENTS THE STRESS OF SOCIAL GENDER ROLE AND AFFECTING FACTORS

Melika SARITEPE

Postgraduate Thesis, Department of Community Health Nursing

Advisor: Lecturer Dr. Gülelgül MERMER

February 2019; 81 pages

This cross-sectional study was carried out between April and May 2018 to determine the social gender role stress and affecting factors in female university students. The scope of research is comprised of 14901 female students registered and still attending to all faculties affiliated with Ege University in 2017 and 2018 teaching year. Sampling of research has been calculated through 50 % incidence, 95 % confidence level, 5 % deviation and 2.0 pattern effect and determined to be comprised of 750 university students and was carried out with 856 female students.

In study, first of all faculties were determined through cluster sampling method. Subsequently the number of students to be included in sections and classes were determined by stratified sampling method. Research data were collected using “Personal Data Form (18 questions) developed by researcher through literature review; “In Women the Stress of Social Gender Role” scale developed by Bayar et al. (2017); and “Mother-Father Attitude” scale developed by Kuzgun (1972) and then revised by Eldeleklioglu (1996).

For research Ethical Committee’s approval and participants’ consent was obtained. Analysis of data was carried out using SPSS 2.50 package program. In descriptive statistical evaluation the number, percentage distribution, average, standard deviation were utilized. To identify the relationship between students’ the stress of social gender role level and affecting factors Kuruskall Wallis and Mann Whitney U test; to determine the relationship between scales, Spearman’s Correlation test were used.

Students’ mean age was 21 ± 2 years, 98,9 % of them were singles and 82,9 % had core family. 45.8 % of female students were born in Aegean Region, 45.9 % had resided mostly in cities; 31.4 %’s fathers were working freelance. The median scores

related to the stress of social gender role were found higher in female university students who attend to first grade (93,0), have 1-2 siblings (92,0) and have income level over minimum wage (91,0) says “I don’t believe in any religion” (97,0), whose mother works (93) and mother and father were marrying in agreement (91). A statistically significant difference could not be found between students’ median scores related to the stress of social gender role and age group and also the last school graduated and type of family. A positive, very weak, significant relationship was detected between the median scores related to the stress of social gender role and mother-father attitudes ($r= 0.069$, $p< 0.05$).

In order to prevent social gender inequity; women should be enabled to benefit from education, employment and health areas equally and evenly. To raise awareness about social gender role and stress, trainings should be provided in elementary school and high school concerning gender equity. In all areas where this inequity is thought to be reproduced, inspection should be executed, preventive and rehabilitative social politics must be developed so that social development is achieved and perception related to traditional social gender changes.

Keywords: Gender role; gender role stress; gender; feminine gender role stress; University

İçindekiler

Önsöz	i
Özet.....	i
Abstract.....	iii
Tablo Dizini	vii
Şekil Dizini	ix
Kısaltmalar Listesi	x
Bölüm I.....	1
1. Giriş	1
1.1. Problemin Tanımı.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Varsayımlar (Sayılıtlar)	7
1.6. Sınırlılıklar	7
1.7. Genel Bilgiler	7
1.7.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	7
1.7.2. Toplumsal Cinsiyet Algısı	10
1.7.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	14
1.7.4. Toplumsal Cinsiyet ve Stres.....	20
1.7.5. Ana Baba Tutumları.....	23
1.7.6. Toplumsal Cinsiyet ve Hemşirenin Rolü	25
Bölüm II	27
2. Gereç Yöntem.....	27
2.2. Araştırmanın Yeri	27
2.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	27
2.4. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkeni	31
2.5. Veri Toplama Araçları.....	31
2.5.1. Kişisel Bilgi Formu	31
2.5.2. Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ)	32
2.6. Veri Toplama Yöntemi ve Süresi	33
2.7. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi	35
2.8. Araştırmanın Etiği	35
Bölüm III.....	36

3. Bulgular.....	36
3.1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri.....	36
3.1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri.....	36
3.1.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Dini İnanışına İlişkin Bilgiler.....	36
3.1.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yere İlişkin Özellikler	39
3.1.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Evlenme Şekli, Meslek, Öğrenim ve Gelir Durumuna İlişkin Özellikler	40
3.2. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyini Etkileyen Faktörler	42
3.2.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri, Dini İnanç ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi İlişkisi	42
3.2.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yere İlişkin Özellikler ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi İlişkisi	44
3.2.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Evlenme Şekli, Meslek, Öğrenim ve Gelir Durumuna İlişkin Özellikler ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi İlişkisi	45
3.3. KTCRSÖ ve ABTÖ Arasındaki İlişki	48
3.3.1. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Puan Ortancaları	48
3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeğinden Alınan Puan Ortancaları ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi ile İlişkisine Yönelik Bulgular	48
Bölüm IV	50
4. Tartışma	50
4.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri, Dini İnanç ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyine Yönelik Tartışma	50
4.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özellikler ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyine Yönelik Tartışma	53
4.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Evlenme Şekli, Meslek, Öğrenim ve Gelir Durumuna İlişkin Özellikleri İle Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyine Yönelik Tartışma	53
4.4. Anne Baba Tutumu ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi ile İlişkisine Yönelik Tartışma	55
Bölüm V	56
5. Sonuç ve Öneriler	56
Kaynakça	58
Ekler:.....	70
Ek I: Kişisel Bilgi Formu	70
Ek II: Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ)	72

Ek III: Ana Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)	74
Ek IV: Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ) İzni	77
Ek V: Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) İzni	78
Ek VI: Etik Onay.....	79
Teşekkür.....	80
Özgeçmiş.....	81

Tablo Dizini

Tablo 1:Kadın Öğrenci Sayısının Fakültelere Göre Dağılımı	28
Tablo 2:Örnekleme Alınacak Fakülte ve Bölümlerin Dağılımı	29
Tablo 3:Araştırmaya Alınacak Öğrenci Sayılarının Bölümlere Göre Tabaklanması.....	29
Tablo 4:Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklere ve Dini İnanışa Göre Dağılımı (N=856)	36
Tablo 5:Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerinin Dağılımı ..	39
Tablo 6:Öğrencilerin Ebeveynlerinin Evlenme Şekli, Meslek, Öğrenim ve Gelir Durumuna İlişkin Özelliklerinin Dağılımı (N=856)	40
Tablo 7:Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri, Dini İnanışı ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Ölçeğinin Puan Ortancalarının Karşılaştırılması (N=856)	42
Tablo 8:Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özellikler İle Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Ölçeğinin Puan Ortancalarının Karşılaştırılması (N=856)	44
Tablo 9:Öğrencilerin Ebeveynlerinin Evlenme Şekli, Meslek, Öğrenim ve Gelir Durumuna İlişkin Özellikleri ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Ölçeğinin Puan Ortancalarının Karşılaştırılması (N=856)	45
Tablo 10:Öğrencilerin Anne Baba Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı	48
Tablo 11:Anne Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Ölçeği Arasındaki İlişki	48

Şekil Dizini

Şekil 1: Zaman Çizelgesi.....	34
-------------------------------	----

Kısaltmalar Listesi

KTCRSÖ : Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Ölçeği

KTCRS : Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi

KTCR : Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü

ABTÖ : Ana Baba Tutumları Ölçeği

DAT : Demokratik Anne Tutumu

KAT : Koruyucu Anne Tutumu

OAT : Otoriter Anne Tutumu

DBT : Demokratik Baba Tutumu

KBT : Koruyucu Baba Tutumu

OBT : Otoriter Baba Tutumu

Bölüm I

1. Giriş

1.1. Problemin Tanımı

Tarih boyunca tüm toplumlarda erkeğe ve kadına bir takım geleneksel cinsiyet rolleri yüklenmiş, birey bu rolleri çoğu zaman farkında olmadan, çeşitli toplumsal yapıların desteği ile öğrenmiş ve içselleştirmiştir. On yedi/on sekizinci yüzyıla gelindiğinde ise, cinsiyet konusu farklı bir bakış kazanmış; biyolojik cinsiyetin dışında, toplum tarafından üretilen, hem özel hem de kamusal alanda ataerkil bir ideolojinin baskısı altında oluşmuş bir ‘kadınlık’ cinsiyetinin varlığından söz edilmeye başlanmıştır (Pehlivan, 2016).

‘Cinsiyet’ doğuştan edinilmiş, değiştirilemeyen (değişimi tıbbi müdahaleyle mümkün) biyolojik farklılıkları ifade ederken, ‘toplumsal cinsiyet’ ise toplum tarafından kurgulanmış cinsel kimliği ifade etmektedir (Bekleviç, 2013; Uysal, 2018; Özçatal, 2011; Ayçiçek, 2015; Akın ve Aydemir, 2007). Rol kavramı ise, bireyin geleneksel olarak içselleştirdiği kültürel ve kuralsal beklentileri içermektedir (Savcı, 1999). Diğer bir deyişle toplumsal cinsiyet rolü, toplumun tanımladığı ve bireylerinde yerine getirmekle sorumlu tutulduğu davranışlar örüntüsüdür. Bu roller dinamiktir ve içeriği yere ve zamana göre değişim gösterebilmektedir (Altınova ve Duyan, 2013). Toplumların ekonomik ve kültürel yapıları paralelinde gelişen toplumsal cinsiyet rolleri; zamana, ırka ya da coğrafyaya göre farklılık gösterebilmektedir (Ökten, 2009).

Toplumsal cinsiyet algısı ise, toplumsallaşma sürecinde yapılandırılarak, doğduğumuz andan itibaren örülmeye başlayan bir inşa sürecidir (Ökten, 2009; Uysal, 2018). Aile ile başlayan bu inşa etme faaliyeti eğitim ile devam eder ve kendi cinsel kimliğimizi geleneksel bakışla algılamamıza neden olur. Kız çocuklarında yumuşak, uysal ve özverili karaktere uygun davranışlar desteklenirken; erkek çocuklarda ise atak, girişken ve rekabetçi davranışlar desteklenmektedir (Yavuz, 2016). Bu öğretiler kadının, erkeğin bir adım gerisinde olması gerektiğini, kızgınlık ve öfkelerini gizlemelerini, gereğinden fazla soru sormamalarını, en önemli görevlerinin ise

çocukların bakımı, ev işleri ve evdeki diğer bakım sorumluluklarını yerine getirmek olduğunu empoze etmektedir (Altınova ve Duyan, 2013; Bayar, Avcı ve Koç, 2017). Diğer bir deyişle bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürü; kadın ve erkeğin nasıl davranacağı, nasıl düşüneceği ve nasıl hareket etmesi gerektiğine ilişkin beklentilerini ortaya koymakta; erkeğe çocukluk çağlarından itibaren erk sahibi ve otoritenin temsilcisi olma rolünü verirken, kadına ise toplumların neredeyse tamamında ikincil konumda olmayı normalleştirmeyi öğretir (Yavuz, 2016; Günay ve Bener, 2011; Uysal, 2018). Buna bağlı kadın ile erkek arasında toplumsal mekanizmaların yapılandığı toplumsal algıdan kaynaklanan, kadın aleyhine bir eşitsizlik söz konusu olmaktadır (Yavuz, 2016; Günay ve Bener, 2011). Bunun çalışma yaşamındaki yansımaları; kadınlara ücreti ve statüsü daha düşük işlerde çalışma, çalışmak için eşlerden izin alma zorunluluğu, toplumsal yaşamda; kadınların geç vakitlerde tek başına sokağa çıkmamaları, kadınların yalnız yaşamalarının güvenli olmadığı yönünde baskı oluşturma şeklinde görülmektedir. Diğer yandan aile içinde kadınların eşlerinden şiddet görüyorlarsa bu durumu saklamaları, ev içindeki temizlik ve bakım işlerini aksatmaları durumunda kendilerinde yetersizlik hissetmelerinin yanında, evlenmeden önce cinsel yönden aktif olmamaları ve erkek çocuk doğurmak suretiyle statü yükseltmeleri gibi roller yüklemiştir (Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın, 2007).

Diğer ülkelerde yapılmış eril toplumsal cinsiyet rol stres ölçeği ile ilgili çalışmalarda; yüksek puan alan erkeklerde öfke ve saldırganlık daha fazla bildirilmiş ayrıca ideoloji ve eril rol stresinin, saldırganlık ve şiddetin belirleyicileri arasında olduğu rapor edilmiştir (Jakupcak, Lisak, & Roemer, 2002; Moore & Stuart , 2004; Eisler, Franchina , Moore, Honeycutt, & Rhatigan, 2000).

Bütün bu öğretiler sonucu oluşan toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların eğitim, sağlık, siyasal temsil, işgücü piyasası gibi alanlarda ayrımcılığa uğramasına sebebiyet verirken, istekleri doğrultusunda seçim yapabilmelerine engel oluşturmaktadır (Yavuz, 2016). Birleşmiş Milletler (2007) tarafından yapılmış çalışmaya göre; Dünyadaki işlerin %66'sının kadınlar tarafından görülmesine rağmen, mal varlığının % 1'ine toplam gelirin ise %10'una sahip olmaları, dünyadaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin boyutlarının açık bir göstergesidir.

Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili TÜİK verilerine göre; okur-yazar olmayanların oranı erkeklerde %1.1, kadınlarda % 5.9 dır. İş gücüne katılım erkekte % 65.8, kadında ise % 29.3 dür (Türkiye İstatistik Kurumu, 2017). Kadınların çalışmalarının uygun bulunmama sebebini erkekler; % 60.7, kadınlar ise % 64.7 oranında “kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri” olduğu şeklinde beyan etmiş, bu beyan Batı Marmara’da % 34.8 oranındayken Ortadoğu Anadolu’da ise % 69.8 olarak tespit edilmiştir. Başlık parası ile evlenme oranlarına bakıldığında; Batı Marmara’da 2011’ de % 8.3 oranında görülmekteyken Ortadoğu Anadolu’da % 39.6, Güneydoğu Anadolu’da % 38.8 oranında yapıldığı görülmektedir. Kadınların işgücüne katılım oranı kayıtları ise; 2013 yılı Batı Marmara’da % 33.1, Güneydoğu Anadolu’da % 14.9 olarak bildirilmiştir (TÜİK, 2014). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” (2016) sonuçlarına göre; eşinden ya da birlikte yaşadığı kişiden yaşamı boyunca herhangi bir dönemde fiziksel şiddet gören kadın nüfus oranı % 39 dur. Kadın cinayetlerini durduracağız platformunun oluşturduğu kadın cinayetleri raporuna göre ise; 2017 yılında toplam 285 kadının öldürüldüğü bildirilmiştir (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2018).

Kadınların siyasi yaşama katılımı incelendiğinde; Türkiye parlamentosundaki toplam 543 milletvekili içerisinde sadece 76’sının kadın olduğu bildirilmiştir. Kadın parlamenter oranı % 13.9 iken dünya ortalaması 23.3 dür (TÜİK, 2017). İstanbul Bilgi Üniversitesinin İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezinin yayınladığı, 144 ülkeye ilişkin veriler dikkate alınarak hazırlanan Dünya Ekonomi Forumu 2017 Küresel Cinsiyet Eşitliği Uçurumu Raporu’na göre Türkiye’nin 144 ülke arasında 131. sırada olduğu rapor edilmiştir.

Türkiye’de kadının toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle içinde bulunduğu koşullar ve buna toplumsal baskının da eklenmesiyle eşitsizlik, doğrudan ya da dolaylı etki ile sağlıksızlığa, kronik stres altında bir yaşam yürütölmeye çalışılmasına neden olmaktadır. Bu süreçte kadının yaşadığı stresin seviyesi toplumsal cinsiyet rol algısına bağlı değişim gösterebilmektedir (Akdemir , 2010; Şimşek , 2011; Duyan, 2010).

Toplumsal cinsiyet rolünün nasıl kazanıldığına yönelik kuramsal yaklaşımlara göre, çocuklar ilk toplumsallaşma ortamı olan ailede, ait oldukları cinsiyetten beklenen

toplumsal rolleri öğrenir ve içselleştirirler (Dökmen, 2004). Bu nedenle ailenin toplumsal cinsiyetle ilgili tutumu çocukluktan yetişkinliğe her aşamada önemlidir. Duncan, Peterson, ve Winter (1997) tarafından 501 üniversite öğrencisi ebeveyni ile yaptıkları çalışmada, otoriter bireylerin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin sürdürülmesini destekleme eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır. Helmreich'in (1978) çalışmasında ise Kadınlara Yönelik Tutum Ölçeğinde otoriterlik ve sosyal hakimiyetin kadın haklarına yönelik daha kısıtlayıcı ve olumsuz tutumlarla ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Lippa & Arad, 1999).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi ve etkileyen etmenleri belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Kadın üniversite öğrencilerinde öğrenim gördüğü sınıfın, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi üzerinde etkisi vardır.

H₂: Kadın üniversite öğrencilerinde dini inancın, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi üzerinde etkisi vardır.

H₃: Kadın üniversite öğrencilerinde doğum yerinin, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi üzerinde etkisi vardır.

H₄: Kadın üniversite öğrencilerinde ailenin ortalama aylık gelirinin, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi üzerinde etkisi vardır.

H₅: Kadın üniversite öğrencilerinde annenin eğitim durumunun, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi üzerinde etkisi vardır.

H₆: Kadın üniversite öğrencilerinde anne baba tutumunun, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi üzerinde etkisi vardır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Kadınların, günlük yaşamda mücadele etmek zorunda kaldıkları birçok sorunun ve zorluğun toplumsal cinsiyet algısıyla bağlantılı olduğuna dair yaygın bir görüş vardır. Biyolojik cinsiyetin ötesinde toplumsal cinsiyet, toplumsal olarak belirlenen ve buna bağlı olarak da zamana ve topluma bağlı olarak değişebilen “cinsiyet konumu” ya da “cins kimliği”dir (Ökten, 2009; Uysal, 2018)

Bireyin içinde bulunduğu toplumun kültürü; erkeğin ve kadının nasıl davranacağı, nasıl hareket edeceği ve nasıl düşüneceğine ilişkin beklentilerini ortaya koymaktadır (Ünal, Tarhan ve Köksal, 2017; Uysal, 2018). Bu beklentiler ve öğretiler sonucu da kadınlar; intrauterin yaşamdan başlayarak, tüm yaşamları boyunca, erkeklere göre daha fazla risk faktörüyle karşı karşıya kalmakta, çoğu zaman eğitim, sağlık, siyasal temsil, işgücü piyasası gibi alanlarda daha fazla ayrımcılığa uğramaktadırlar. Bu durum özgürce seçim yapabilmeleri ve yeteneklerini geliştirebilmelerinin önünde engel oluşturmaktadır (Vatandaş, 2011). Ülkemizdeki kadınların yaklaşık % 65’inin günümüzde hala kadının çalışmasını uygun bulmaması ve buna gerekçe olarak da, çocuk bakımı ve ev işlerini göstermesi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ne kadar görünür olduğuyla ilgili çelişkilere neden olmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2014). Bu nedenle, yaşamın her alanında karşımıza çıkan toplumsal cinsiyet rolüne bağlı zorunluluklar, sorumluluklar ve eşitsizlikler stres kaynağı haline gelmekte; stres kaynaklı sağlık sorunlarına neden olmakta, sağlıksız toplum ve nesillerin temelini oluşturmaktadır (Bayar, Haskan Avcı ve Koç, 2017; Gökalp, 2013).

Stresin insan bedeninde birçok değişikliğe ve hasara neden olduğu bilinmektedir (Mate, 2003). Örneğin depresyon, uyku bozuklukları, kaygı, gerilim tipi baş ağrısı gibi modern yaşamda da sık görülen sorunların, strese bağlı sağlık problemlerine yol açtığı düşünülmektedir (Ersoy, 2016; Yılmaz , 2012). Stresörleri tehdit edici durumlar olarak ele alırsak, kişinin otonomisini kullanamadığı, aile, arkadaş vb. ilişkileri yanında maddi kaynaklara erişiminin engellendiği oranda, zorlayıcı oldukları görülür. Örneğin geleneksel yapılarda, kadının kendi bedeni ve geleceği üzerine karar verme yetkisinin kısıtlı olmasının, kadında daha fazla strese neden olduğu belirtilmektedir (Gökalp, 2013; Bayar ve diğerleri, 2017).

Kadınlarda toplumsal cinsiyet rolü stresi ile ilgili ABD’ de yapılan ‘kadınsı cinsiyet rol stres skalası’ çalışmasında; kadınlar için duygusal olmayan ilişkiler korkusu, çekici olmama korkusu, iddialı davranma korkusu ve şefkatli olmama korkusu gibi belirgin stres yaratan konular rapor edilmiştir (Gillespie & Eisler, 1992). Yine Martz ve arkadaşlarının 1995 yılında yaptığı yeme bozukluklarının kadınlar arasındaki bilişsel eğilime bağlı olup olmadığıyla ilgili çalışmada yeme bozukluğu olan kadınlarda, geleneksel dışı toplumsal cinsiyet rolüne, katı bir bağlılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Martz, Handley, & Eisler, 1995). Güney Asya Amerikalıları ve Avrupalı Amerikalı yetişkinler arasında kadın istismarına yönelik tutumlar araştırmasında; kadın istismarına yönelik tutumların belirleyicileri, cinsiyet rol tutumları, otoriter tutumlar, cinsiyet ve etnisite olarak ortaya konmuştur (Baluch, 2004).

Toplumsal cinsiyet rolüne yönelik algının ilk oluşumu düşünüldüğünde, toplumsallaşma sürecinde yapılandırılarak, kişinin doğduğu andan itibaren örülmeye başlandığını görürüz. Bu noktada çocuklar için kişiliğin oluşmasında önemli role sahip ilk özdeşim modellerinin anne ve baba olduğu bilinmektedir (Savcı, 1999). Anne-baba-çocuk arasındaki tutumlar, anne baba olarak oluşturulan model, kardeşler arasındaki ilişkiyi düzenleme şekli ve buna ek olarak anne babanın toplumsal cinsiyet rol tutumu, çocuklar açısından toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde azımsanmayacak derecede tesir gücüne sahiptir (Erzeybek, 2015). Anne babanın geleneksel cinsiyet rol tutumuna sahip olması ve bu doğrultuda erkek çocuklarını daha fazla bağımsız hareket etme, sorumluluk alma ve duygularını gizleme konusunda desteklediklerinde, çocukların da cinsiyet rol tutumları bu doğrultuda şekillenecektir (Zeyneloğlu, 2008). Dolayısıyla çocuklar yetiştiği aile yapısı içinde ya daha eşitlikçi olmayı, ya da cinsiyeti odağında haklarını kullanmayı öğrenmektedir. Bu bağlamda aile yapısının bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine dair öğretilerini büyük ölçüde şekillendirdiğini söylemek mümkündür (Erzeybek, 2015).

Halk Sağlığı Hemşireliği açısından önemi, toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklı yaşanan sorunlar hem toplumsal sağlık problemlerine neden olması hem de büyük çoğunluğunu kadın bireylerin oluşturduğu meslek üyelerinin yaşamının bir parçası oluşu nedeniyle üzerinde çalışma yapılmaya ihtiyaç duyulan bir alandır. Bu bağlamda; toplumsal cinsiyet rolü konusunda üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen araştırmalar sınırlı olmakla beraber kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi ve etkileyen etmenlerle ilgili Ege Bölgesi’nde kadın üniversite

öğrencilerinde yapılan çalışmaya rastlanmamış, çalışmanın bu anlamda alana yeni bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Varsayımlar (Sayıtlar)

Bu araştırmada katılımcıların Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve Anne Baba Tutumları Ölçeği veri toplama araçlarına içten ve doğru yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırmada incelenen kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
2. Araştırmada incelenen anne baba tutumları, Anne Baba Tutumları Ölçeği'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
3. Araştırma sonuçları örneklem grubundan elde edilen verilerle sınırlı olacaktır.
4. Araştırmanın örneklemini, 2017–2018 eğitim öğretim yılında Ege Üniversitesi'nde olasılıklı örnekleme yöntemi ile seçilen fakültelerde öğrenim gören kadın öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar benzer koşullara sahip öğrencilere genellenebilir.

1.7. Genel Bilgiler

1.7.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet, bireyin biyolojik yapısına karşılık gelen yani biyolojik anlamda dişi (female) ya da er (male) oluşu ifade eden bir kavramdır. Biyolojik olarak kişiler er ya da dişi olarak dünya ya gelir ve tıbbi müdahale gerektiren durumlar dışında sahip olduğu cinsiyetle yaşamını devam ettirir (Vatandaş, 2011; Pehlivan, 2016).

Toplumsal cinsiyet ise biyolojik cinsiyette temellenen, toplumsal olarak üretilen rol ve sorumluluklara uyumlu bir şekilde geliştirilen kadınlığa ve erkekliğe ilişkin

onaylanmış kalıp yargılardır. Bu kavram kadınlar ve erkekler arasındaki farklılığın sadece biyolojik olmadığını vurgular, biyolojik cinsiyete dayanarak meşrulaştırılmış sosyal ve kültürel değerlerin belirlediği farklılıkları ifade eder. Yani toplumsal cinsiyet kadınların toplumsal konumlarının, biyolojik farklılıklardan öte toplumlarda yüz yıllardan bu yana var olmuş cinsiyet ayrımcılığından kaynaklandığına işaret eder. Bununla beraber toplumsal cinsiyet kadın ve erkeği toplumsal yaşamda farklı konumlandırmanın, davranış kalıplarının, sorumluluklarının, yapılan işlere cinsiyet atfedilmesinin, ücret eşitsizliğinin ve paylaşım olanakları vb. ayrımcılıkların temel dayanağını oluşturmaktadır (Uysal, 2018; Urhan, 2016; Bekleviç, 2013; Altınova ve Duyan, 2013; Pehlivan, 2016).

Bin sekiz yüzlü yıllarında baş gösteren ikinci dalga feminizmin sözcüleri; bireyin sahip olduğu anatomik ve fizyolojik özelliklerin ifadesi olan cinsiyet ile kültürden kültüre ve zamanla birlikte şekil değişikliğine uğrayabilen ve sonradan öğrenilen sosyokültürel kurgu olan toplumsal cinsiyeti birbirinden ayırmakla beraber; kapitalizm, heteronormatif sistem ve ataerkilliği sorgulayan ve eleştiren bir duruş sergilemişlerdir (Aytemiz, 2016). Simone de Beauvoir'ın ünlü *"kadın doğulmaz kadın olunur"* sözü biyolojinin, kader olduğu varsayımına karşı söylenmiştir. Yine Beauvoir *"İnsan dışısının toplum içerisindeki konumunu belirleyen biyolojik, ruhsal ve iktisadi bir yazgı yoktur"* söylemiyle kadın ve erkeğin biyolojik farklılığının olduğunu fakat bu farklılığın ancak bazı toplumsal düzenleme ve öğretilerle anlam kazandığını ifade etmiştir (Humm, 2002; Beauvoir, 1993).

Soctt' a göre ise toplumsal cinsiyet; cinsler arasında algılanan farklılıklara dayanan toplumsal ilişkilerin alt yapısını oluşturmakla beraber, iktidar ilişkilerini yapılandırmanın da asli yoludur (Soctt, 1986).

Tarihte, geçmişten bu yana yaygın olarak kadına ve erkeğe atfedilen farklılıkların ve buna bağlı eşitsizliğin biyolojik yapıdan kaynaklandığı, bu durumun doğal ve değiştirilemez olduğu inancı hüküm sürmüştür. Bir durumun doğal olduğu düşüncesi o şeyin değiştirilemez olduğu düşüncesini ve zorunlu kabullenme davranışını da beraberinde getirir. Cinsiyetçiliğin ve ayrımcılığın normalleştirilmesinde sıkça bedenin kullanılmasının temel kaynağı da bu doğallık vurgusuna dayanmaktadır. Kadın ve erkek arasındaki farklılığın doğal ve doğuştan geldiği ideolojisini yaygınlaştırarak rıza yaratmak; kadınların çocuk bakımı ve ev işleri konusundaki yeteneklerinin doğuştan olduğu, erkeklerin cinselliğe düşkünlüklerinin hormonal

oluşu, kadınların beyin yapıları nedeniyle duygusal oluşu, toplumsal eşitsizliklerden kaynaklanan hastalıkların genetik ya da hormonal olduğu söylemi bu düşünceye dayanmaktadır. Bununla beraber kadınların alışveriş esnasında beyinlerinin bazı bölgelerinin hareketlendiği, erkeklerin çıplak kadın görmeleriyle benzer hareketlenmeyi yaşadıkları gibi popüler söylemler de ayrımcılığı meşrulaştıran söylemlerden bazılarıdır (Elçik, 2016).

Feminizm, cinsiyet ve toplumsal cinsiyeti birbirinden ayırarak, cinsiyetin doğal, toplumsal cinsiyetin ise kurgusal ve toplum tarafından tayin edildiği vurgusunu yapmıştır. Ancak bu söylem Judith Butler (2005) tarafından reddedilmiş ve heteroseksist olduğu yönünde eleştirilmiştir. Butler, cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin aynı şey olduğunu ikisinin de toplumsal dayatma olduğunu iddia eder. Kadın ve erkeğin üremeyi mümkün kılan anatomik farklılıklarını reddetmekten öte, bu farklılığın heteroseksüel düzenin ikili cinsiyet dayatması sonucu ortaya çıktığını söyler ve *‘cinsiyeti oluşturan anatomik farklılıklara yüklenen tarihsel ve kültürel anlamlardır’* der. Bu durum biyolojik cinsiyetin doğallığı fikrini reddederek, cinsiyetinde aslında toplumsal cinsiyet olduğu düşüncesini ortaya atmaktadır (Butler, 2005; Özküralpli, 2016).

Tarih öncesinde de var olduğunu bildiğimiz fakat son dönemlerde çokça konuşulan heteronormatif sistemin normlarının dışında kalmış bireylere bakıldığında; eşcinsel bireylerin kendi cinsine ilgi duyması, biseksüel bireylerin ise her iki cinse ilgi duyması bakımından daha hareketli ve değişken bir kategoride olması heteronormatif sistemin cinsiyet ve cinsel yönelim hizasını bozmuştur. Diğer yandan trans bireyler, biyolojik cinsiyetleri ile cinsel kimlikleri arasında uyumsuzluk yaşamaları sebebiyle biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasında mutlak bir ilişkinin varlığını sorgulatar niteliktedir. İnterseks bireylerin ise birden fazla genetik durumu içlerinde barındırmaları, ikili bir cinsiyet anlayışıyla kavranamayacak nitelikte oluşlarının yanı sıra cinsiyetin, ikili tanımın dışında kalmış doğal varlıklarının göstergesidir. Yine bu bireylerin ailenin veya hekimin kararıyla yaşamının geri kalan kısmında hangi cinsiyetin mensubu olarak devam edeceğinin belirlenmesi, cinsiyetin toplumsal normlara göre şekillendiği iddiasını destekler niteliktedir (Özküralpli, 2016). Heteroseksüel düzenin, normlar çerçevesinde cinsiyeti biyolojik ve kültürel anlamda düzenlerken, cinselliği de olabildiğince dar çerçevede tanımlamasına karşı; Butler (2005) mutlak ve değişmez olarak görülen cinsiyet kimliklerini sorgulamış; cinsiyet,

toplumsal cinsiyet, cinsel kimliklerin ve pratiklerin mutlak olmadığı, değişken olduğu ve doğal olmadığını iddia (queer teori) etmiştir. Diğer yandan bir diğer araştırmacı Foucault' un (2007) *Cinselliğin Tarihi* isimli kitabında biyolojik cinsiyetin doğal değil tarihsel olduğu iddiası Butler' ı destekler niteliktedir.

1.7.2. Toplumsal Cinsiyet Algısı

Kişinin kendisi ve çevresinde olan her şey hakkındaki düşüncesini belirleyen birtakım etmenler vardır. Bu etmenler arasında en belirleyici olanı algıdır. Bireyin çevreyi ne şekilde algıladığı, düşüncüyü oluşturan temel unsurdur. Bu noktada kişinin algıları, bireyi bu sürecin hem öznesi hem de nesnesi yapar. Böylece kişi, kendini nesneleştirebilir ve kendine dışarıdan bakabilir (Sankır, 2013).

Toplumsal cinsiyet algısının oluşmasında ailenin önemli bir yeri vardır. Çocuk çevreyi algılamaya başladığı andan itibaren ilk olarak aile tarafından algı dünyası oluşturulmaya başlanır. Aile burada çok önemli bir işlevselliğe sahiptir çünkü toplumsal algının yeni nesile iletilmesinde yaşamsal öneme sahiptir. Diğer bir ifadeyle aile toplumsal cinsiyet algısının devamını sağlayan basamaklardan ilkidir. Toplumsal cinsiyet algısı yaşamın ilk yıllarında aile ile başlayıp, eğitim, din, kitle iletişim araçları yoluyla yaşam boyu şekillenir. Bu bağlamda düşünülünce içinde yaşanılan toplumun algısına göre şekil alan dünyada; ailenin erkek egemen yapıda şekillenmesi, erilik/dişilik kavramlarının alt üst ilişkisi şekline dönüştürülmesi, erkeğin güçlü baskın ve aileyi koruyan birey, kadının ise nesneleştiği toplum yapısında, kendisini başkasının gözüyle görmenin koşullarının nasıl olduğu kavranabilmektedir (Vatandaş, 2011; Connel, 1998).

Algının şekillenmesinde önemli yer kaplayan bir diğer alan eğitimidir. Eğitim resmi ve egemen ideolojilerin pekiştirilmesi ve yeniden üretilerek topluma aşılması için kullanılabilen en önemli araçlardan biridir. Toplumda var olan güç ve iktidar ilişkilerinin eğitime doğrudan yansıdığını söylemek mümkündür (Derince, 2012). Bu bakımdan incelendiğinde okullar cinsiyet eşitsizliği, haksız iş bölümü ve dayatılan toplumsal rollerin doğal, meşru ve kaçınılmaz olduğunu nesilden nesile aktaran kurumlara dönüşebilmektedir. Kadınların eğitim camiasında sayıca fazla olmalarına rağmen, yönetici ve karar verici pozisyonlarda yeterli düzeyde yer almamaları ya da

toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine karşı duyarlı olmayışları, algının nasıl şekillendiğine dair ciddi öneme sahiptir (Asan, 2010).

Geleneksel eğitim sisteminde, öğretmenlerden genel olarak, resmi sınırları belirlenmiş, yasa ve kurallarla desteklenen erkek egemen müfredatın sorgulanmaksızın nesillere aktarımı beklenmektedir. Özellikle ilköğretim kademesinde; çocuklara, öğretmenlerin erk sistemden etkilenmişlik derecelerine bağlı olarak farklı düzeyde cinsiyet rolleri ve baskın sistemin değerleri benimsetilir. Bunun yanında ders kitaplarının da çocuklar üzerinde, en az öğretmen kadar etkisi olduğu düşünülmektedir. Ders kitaplarının cinsiyetçi mesajlar içermesi, temel kaynak olmaları bakımından ciddi önem arz eder. Örneğin kitaplarda ki öykü ve resimlerde; erkekler, güç, bağımsızlık ve macera gerektiren ev dışı faaliyetlerde, kadınlar ise ev içi etkinliklerde, yemek yaparken ya da ev temizlerken görünürler. Bu durum özellikle okul öncesi çocukların zihinlerinde, bulundukları toplumun yapısına paralel şekilde, cinsiyet rollerine dair kalıp yargıları oluşturmaktadır. Bu bağlamda eğitimin yararlılığı, hangi amaç için kullanıldığı noktasında tartışmaya açık bir konuya dönüşmektedir (Asan, 2010; Gümüşoğlu, 2008; Seçgin ve Turan, 2011).

Asan'a (2010, s. 71) göre; *“Eğitim, var olan sosyal yapıyı oluşturan toplumsal ve ekonomik yaşamdaki cinsiyetçiliğin yeniden üretilmesini sağlayan bir kurum olmakla birlikte, bu cinsiyetçi örüntüleri dönüştürebilecek ve her iki cins için de eşit bir yapılanma oluşturabilecek gücü de kendinde barındırır”*.

Literatürde, eğitimin algı üzerindeki etkisini inceleyen birçok araştırma vardır. Gümüşoğlu'nun (2004), İlköğretim Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları ile ilgili yapmış olduğu çalışmada, çocukların toplumsal cinsiyetle ilgili algılarının geleneksel kadın-erkek rolleriyle uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Çocuklara annelerinin görevi sorulduğunda; çalışıyor dahi olsalar, yemek yapmak ve ev işleri, babanın ise; televizyon izlemek ve gazete okumak olarak belirtilmiştir. Yine Asan' ın (2010), ilköğretim 1-5. sınıflarda okutulan kitapların cinsiyetçilik açısından incelenmesi ve bu okulda görev yapan öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi amacıyla yapmış olduğu çalışmada; öğretmenlerin cinsiyetçi tutumlara sahip olduğu, ders kitaplarının ise metin ve resim analizlerinde cinsiyetçi mesajlar içerdiği tespit edilmiştir. Uzun ve arkadaşlarının (2017) yürüttüğü, Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Eğitimin Etkisi adlı deneysel çalışmada ise;

eğitimin algıyı önemli derecede etkilediği belirtilmiştir (Uzun, Erdem, Güç, Şafak Uzun ve Erdem, 2017).

Tarih, edebiyat ve medyanın rolünün de azımsanmayacak derecede algı üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Bir metnin veya eserin yaratıcısının aklını taşıdığı gerçekliği, bu aklın neye hizmet ettiği, etkilenmişlikleri ya da kişisel çıkarlarının toplumsal çıkarlarla uyuşup uyuşmadığı noktası, üzerine kafa yorulması gereken bir konudur (Arslan, 2015; Şengül, 2016; Connel, 1998).

Tarih yazımı, içinde seçme ve yorumlama yeteneğini barındırması nedeniyle geçmişin yeniden kurgulanması olarak tanımlanabilmektedir. 19. yüzyıl tarihin bağımsız akademik bir disiplin olarak kabul edilmesine kadar tarihin, rahipler ve devlet tarihçileri tarafından yazıldığı bilinmektedir. Bu boyutuyla düşünüldüğünde, tarihin yazıldığı sistem içinde kolaylıkla ideolojik bir aygıtla dönüşebileceği sonucu çıkmaktadır. Her dönemde iktidarın güdümü altında var ola gelmiş resmi tarih, geçmişte yaşanmış bazı deneyimleri dışlamış ve marjinalleştirmiştir. Bu noktada tarihi bilginin kim tarafından kayıt altına alındığı ve yaygınlaştırıldığı önemlidir. Kadının kendine 19. yüzyıl sonrasında dahi uzun yıllar yer bulamadığı tarih yazımı, kadının adının geçmediği, erkeğin günlük pratiklerinin, görkemli savaş kahramanlıklarının tarihini oluşturmaktadır (Arslan, 2015). Tarih, ekonomi, siyaset alanları gibi edebiyat da kuralları ve çerçevesi erkekler tarafından belirlenen bir alan biçiminde olagelmıştır. *İlyada ve Odysseia* ile Homeros, Aristophanes, Dante ve Shakespeare gibi yazıldığı dönemden bu yana birçok yapıta kaynaklık etmiş edebi metinlerin erkek edebiyatçıları tarafından oluşturulduğu görülmektedir. Aynı önemde edebiyat alanındaki varlıklarını anımsamakta zorlandığımız kadınlar; tarih boyunca pasif durumda konumlanmışlardır. *İlyada*, Akhilleus ve Hektor üzerinden okura; destansı bir mücadeleyi, savaşın, gücün ve yiğitliğin övgüsünü yapan erkeksi bir dünya sunarken, Helen'i savaşın nedeni olarak, talihsiz Hekabe' yi ise oğlunun ölümüne tanıklık etmek durumunda kalan bir anne figürü olarak sunmaktadır. Tıpkı Homeros gibi diğer edebiyatçıların eserlerinde de kadının silikliği ve talihsizliği aynı şekilde devam etmektedir (Aytemiz, 2016; Arslan, 2015; Şengül, 2016).

Erkek egemen kültürün hegomonik ilişki biçiminin, dayatılan toplumsal cinsiyet rollerinin edebiyat metinlerinde nasıl yansıtıldığını, nasıl sorgulandığını ve yeniden üretildiğini irdeleyen, İngiliz edebiyatının önemli isimlerinden Virginia Woolf (2014) *Kendine Ait Bir Oda* adlı yapıtında bunu incelemiştir. Woolf yapıtında; *Kadınlar*

yaratıcı ürünler ortaya koyamaz mı, yoksa tek sorun bunun için kendilerine fırsat verilmemesi midir? Shakespeare' in yazar bir kız kardeşi olsaydı neler yaşardı? Kadının yaratıcı yazın üretmesi için neye ihtiyacı vardı? Sorularını sormuştur?

Woolf, toplumun yarısına sağlanan eğitim, siyaset, mülk edinme, istihdama katılma hakkının diğer yarısından esirgendiğini, kültür ve sanattan, akademiden uzak tutulmuş ve kamusal alandan dışlanarak özel alana itilmiş kadınların toplumun diğer yarısının hegemonyasına maruz bırakıldığını, tüm yaşamını mutlu bir yuva inşası ve çocuk bakımına adanmış, kendine ait özel bir alanı olamamış kadının, kurgusal yazın alanında erkekten geride kalmasının şaşırtıcı sonuç olmadığını vurgulamıştır (Aytemiz, 2016; Şengül, 2016).

İkinci dalga feminizmin önemli savunucularından Kate Millett da *Cinsel Politika* adındaki yapıtında aynı şekilde cinsiyetçi ideolojilerin edebiyat alanında nasıl yeniden üretildiğini irdelerken ataerkil sistemin yaşamın her alanına sızdığını ima etmektedir. Ataerkil yapılanmayı toplumun yarısının diğer yarısını denetlediği ve üstün sayıldığı bir sistem olarak tariflerken, bunun sorgulanmayan hatta doğuştan gelen, farkına varılmayan bir biçim kazandığını söyler. Edebi metinlerde, kadının ve kadın erkek arasındaki güç ilişkisinin nasıl yansıtıldığını sorgularken, cinselliğin güç ilişkisinin en çok görünürlük kazandığı alan olduğuna dikkat çeker. Bu noktada evliliğin, ilişkileri denetleme ve kontrol altına alma açısından, ataerkil sistemin önemli aygıtlarından biri olduğunu, erkeğin mutlak egemenliği üzerine kurulan, kadını, çocuğu erkeğe tabi kılan ve kadının kendini gerçekleştirme önündeki en büyük engel olarak tariflemektedir (Millett, 2011; Aytemiz, 2016).

Toplumsal cinsiyet algısı üzerinde önemli etkisi olan araçlardan bir diğeri ise medyadır. Televizyonlarda yayınlanan gençlik dizileri, kadın programları, kadın/erkek dergileri, gazete haberleri, haber bültenleri, akşam dizileri, çizgi filimler, internet siteleri ve sosyal medya, toplumsal cinsiyet algısını şekillendiren günlük ritüeller arasında yer almıştır. Medya sadece toplumsal cinsiyet rollerini aktaran ya da yaygınlaştıran değil aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yeniden üretildiği bir alan olarak da görülmektedir. Kadınların medyada nasıl temsil edildiği konusu irdelendiğinde; toplumun vazgeçilmez unsuru olarak sunulan çekirdek aile ve bu çekirdek ailede konumlanmış ideal kadın figürleri görülür. Özellikle çok sayıda kadın izleyiciye ulaşan gündüz kuşağı pembe diziler ve yerli diziler, anlaşılması kolay, konusunun önceden tahmin edilebilen türden olduğu; izleyiciye, kadının yerinin aile olduğu vurgusu yaparak, en önemli vazifesinin aileyi bir arada tutmak olduğu

aşlanmaktadır. Geniş izleyici kitlesine ulaşan aile programlarında kadının, fedakar anne, namuslu eş ya da kız kardeş rolleriyle sunulması, yalnız kadının algısına değil erkeğin de bu konudaki beklentisine şekil vermektedir. Kadınlar, genel olarak; üretken, güçlü, bağımsız bireylerden öte; güzel, bakımlı, entrika, ihtiras, çatışma dolu yaşamlara sahip, maddi dertleri olmayan ve lüks ortamlarda yaşayan figürler olarak görünürler. Kadının her daim bakımlı olması gerektiği öğretisi; toplumsal yaşamda kadının bakımsız görünmesi halinde üzerinde önemli düzeyde baskı oluşturmaktadır. Bununla beraber yüksek topuklar, uzun tırnaklar vb. bakımlı ve iyi görünme kaygısı, kadının hem konforunu bozup yaşamını zorlaştırmakta hem de Connel’ in deyimiyle erkeklerin çıkar ve arzularına hizmet etme şekli olan ‘ön plana çıkarılmış kadınlığı’ dayatmaktadır (Connel, 1998; Şener, Çavuşoğlu ve Irklı, 2016; Altun, 2007; Arslan, 2015; Mora, 2005).

Toplumsal ilişkilerin merkezine koyulan çekirdek ailede, erkek evin kurallarını ve sınırları belirleyen figür, kadın ise ya cinsel obje olarak ya da geleneksel roller içinde sunulmaktadır. Geleneksel yaşantıyı benimsemeyen, ideal aile modelinden uzaklaşan ya da hükmedici davranan kadının da ya felaketlerle ya da erkek şiddetiyle ehlileştirildiği görülmektedir (Şener ve diğerleri, 2016). Aydan Özsoy Türkiye’ de 1970’ den 2000’ lere uzanan TV dizilerinde toplumsal cinsiyet rollerinin, tarihsel perspektiften incelediği çalışmada, temsiliyetlerde bir takım değişimler yaşansa da özünde egemen değerlerin etkisinden kurtulamadığını ifade etmiştir (Özsoy, 2015).

Özsoy’ ya (2015, s. 240) göre; *“Yerli televizyon dizilerinde inşa edilen farklı toplumsal cinsiyet temsilleri özünde politiktir. Toplum ve medya (yazının odağında televizyon) alanında yaşanan değişimlerle iç içedir. Bu temsillerde; hem sosyal ve kültürel yaşantımız içindeki gündelik pratiklerin değişim ve dönüşümleri hem de değişmeyen başka bir deyişle sabitlenen ve sürekli meşrulaştırılmaya çalışılan kalıp yargılar ve değerler görülebilir”*.

1.7.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Toplumsal cinsiyet eşitliği (gender equality); fırsatları kullanma, kaynakların paylaşımı ve bunlara aynı oranda ulaşma, verilen hizmetlerin kullanılmasında bireylerin cinsiyeti nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmaması yani kadının ve erkeğin toplumsal yaşamın her alanına eşit katılımı ve fırsatlara erişimde eşitlik anlamı

taşımaktadır (Durgun ve Gök, 2017; Bal, 2014). Burada sözü geçen eşitlik, kadın ve erkeğin aynı olması değil, fırsatlara erişimde birinin cinsiyetinden ötürü diğerine göre üstün olmaması, fırsat eşitliği anlamı taşımaktadır. Fakat eşitsizlik insan haklarına ilişkin bir sorundan öte, kadına ait bir sorun olarak algılanmakta, kadın erkek eşitliği ‘aynılık’ olarak anlamlandırılmaya çalışılmaktadır. Farklılığa fizyolojik özelliklerin gerekçe gösterilerek, özellikle dini referanslara dayanan (yaratılış farklılığı) düşünce şekli, konuya ilişkin bir çözümsüzlüğün ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Kılıç, 2013; Gökalp, 2013).

Toplumsal yapının geçmişe kıyasla değişmesine rağmen, cinsiyet eşitsizliği geleneği bugüne kadar süregelmiş ve güncelliğini koruyabilmiştir. Bu nedenle cinsiyet eşitsizliği ile ilgili çalışmalarda, sorunun temelden kavrayabilmek amacıyla tarih öncesi çağlardan günümüze, kadının toplumsal konumunu inceleyen bir tutum sergilenmiştir. Tarih öncesi kadının konumuna ilişkin analizler içeren ve en yaygın kullanılan teori, Engels tarafından ortaya atılmıştır. Engels, Amerikalı antropolog L. Morgan’ın yerli kabileler arasında uzun süre yaşayarak elde ettiği bulgulardan yararlanarak, bu teoriyi “*Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*” adlı kitabında ortaya koymuştur. Engels’in çalışması, günümüzde dahi dünyanın farklı kırsal ve dağlık bölgelerinde yaşayan ilkel kabilelerdeki aile yapısıyla benzerlik göstermesinin yanı sıra bu güne kadar karşıt teorinin ortaya atılmamış olması nedeniyle geçerliliğini korumaya ve tartışılmaya devam etmektedir. Engels’e göre; tarih öncesi dönemde, soyun kadın üzerinden devam ettiği anaerkil toplum yapısı, ilişkilerin temelini oluşturmaktadır. Kadın toplayıcılık yaparak ev ekonomisine katkı sunarken erkeğin avcılıkta aktif rol aldığı doğal iş bölümünden bahsedilmektedir. Özel mülkiyetin olmadığı kolektif toplulukta, hayvanların evcilleştirilmesi ile beraber ortaya çıkan özel mülkiyetle birlikte, miras sorunu oluşmaktadır. Bu miras aktarım sorunu Engels’ in tabiriyle ‘kadının tarihsel yenilgisi’ nin temel sebebidir. Öncesinde çocuk, annenin mensup olduğu topluluğa doğarken ve babanın kimliğinin belirlenmesine ihtiyaç duyulmazken miras aktarımı bunun bir ihtiyaç haline dönüşmesine neden olmuştur. Bu sebeple erkeğin geninden olan çocuklarda kesinlik sağlayabilmenin tek yolunun ancak kadının tek eşliliğe geçişiyle sağlanabileceğine kanaat getirilerek zorunlu bir geçiş yaşanmıştır. Kadının tek eşliliğe geçişiyle beraber çocuk tek babadan doğar ve miras aktarımı karışıklığa fırsat vermeden gerçekleşir. Böylece toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ana unsurunu oluşturan ataerkil düzene geçilmiş olunur (Connel, 1998; Engels, 1884; Smith, 2005). O zamandan bu zamana kadar Ayçiçek’in (2015, s. 72)

deyimiyle; *“kadın, yeri gelmiş toprak sahiplerinin, aristokrasinin cadı avında cansız bedenlere dönüşmüş, yeri gelmiş mükemmelliyetçi estetiğin nesnesi olmuş, kimi zaman çağrışımları bedenlerinden daha büyük anlamlar taşımıştır. Öyle ki gerçek yaşamın üretimi ve yeniden üretiminde ikinci basamağa çekildikçe, toplumsal hiyerarşide ve kültürel kodlarda dibe vurmaya başlamıştır”*.

Engels’ e göre ataerkil aileyle daha da önemlisi tek eşli olan çekirdek aileyle birlikte toplumsal yaşam tam anlamıyla değişmiştir. Ev yönetimi kamusal niteliğini yitirip, toplumsal olmaktan çıkıp bir özel hizmet haline dönüşmüştür. Toplumsal üretime katılmaktan uzaklaştırılan ya da alıkonulan kadın ise ev hizmetini yürüten, ev içi işlerle ilgili öncelikli sorumluluğu alan kişiye dönüşmüştür (Engels, 1884). Böylece kadın, büyük bir kısmı karşılıksız emeğe dayanan mevcut aile yapısı içinde cisimleşir ve kendi doğasına uygun olduğu kodlanan kapalı ortamlarda, meşru otoritenin gölgesi altında, tüm çelişkileri bünyesinde barındıran ‘aile’ yapısı içinde varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Metalaşan dünyada aile; bir yandan yasalarla sıkıca korunan heteroseksüel yapısıyla kadının cinsel yaşamının denetimini sağlarken, diğer yandan da kadının cinselliği, fuhuş adı altında pazarlanmaya devam edilmiştir (Eagly, 1983; Ayçiçek, 2015).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği biyolojik yapının dar sınırlarından ziyade, ekonomik, politik ve kültürel yapılardan kaynaklanır. Eşitsizliğin olduğu alanlara bakıldığında ekonomiden siyasete, eğitimden sosyal yaşama, aile yaşamından toplumsal yaşama hayatın her anında karşılaşıldığı söylenebilir (Durgun ve Gök, 2017; Uysal, 2018). Hak ve imkanlara erişim güçlüğüne yaşanması, toplumsal statülerinin düşük oluşu ve kadını erkeğe bağımlı kılarak toplumsal yaşamın gerisinde kalmasına neden olan ve güçsüzleştiren uygulamalar ve yaklaşımlar kadının yoksullaşmasının temel sebebidir. Kadınlar, ekonomik sıkıntıların yanı sıra toplumsal eşitsizliklere maruz kalmaları nedeniyle yoksulluğu erkeklere oranla daha derin yaşamaktadırlar. İstihdam alanına giremeyen kadınlar, eğitim olanaklarından yararlanamamış, korumasız, sosyal güvenceden yoksun bir şekilde enformel sektörde çalışmakta, bunlara ek olarak anne ve eş olmanın sorumluluğu altında yaşamını idame ettirmekte ve kaçınılmaz olarak yoksulluğa maruz kalmaktadırlar (Yıldırım ve Özdemir, 2017).

Kadının yaşadığı yoksulluğun derinliğine vurgu yapan Sen, yoksulluk olgusunu gelir yoksulluğu ve kapasite yoksulluğu olarak iki farklı şekilde tanımlar. Burada kapasite yoksulluğu; standart yoksulluğu tanımlayan gelir azlığı ve mülksüzlükten ziyade,

eğitim alabilme, sağlık hizmeti ve diğer kamu hizmetlerine ulaşabilme, gelir getiren bir işte çalışma ve minimum sosyal yaşama sahip olma gibi temel faaliyetleri içermektedir. Bu bağlamda kapasite; ekonomik, politik ve sosyal ihtiyaçları kapsamıyla beraber kişinin değer verdiği, özlemini duyduğu şeyleri yapabilme, başka hayatları yaşayabilme olanağına vurgu yapmaktadır. Bu noktada insan yaşamını değerli kılan şeyin ise, yaşamdaki yapabilme ve olabilme özgürlüğünün olduğuna işaret ederek, eşitlik mücadelesinin de kapasitenin artışıyla mümkün olabileceğinin altını çizmektedir. Bununla beraber gelir ve kapasite yoksunluğu arasında ki ilişkinin toplumsal cinsiyete bağlı olarak değişebileceğini, genellikle kadınları ve kız çocuklarını olumsuz yönde etkilediğini söyler. Dünyanın birçok yerinde kadınların erkeklere oranla gelir getirici işlerde çalışma oranlarının daha düşük olduğunu, çalışsalar bile bunu yönetme ve kendi kapasitelerini genişletmek için kullanma olasılıklarının düşük olduğunu ifade eder. Öte yandan erkek çocuğun soyun taşıyıcısı olarak görülmesi ve yaşlı anne babanın bakımı ile ilgili beklenti oluşturmaları nedeniyle, gelirin kapasite arttırıcı etkisinden, erkek çocuklarının kızlara oranla daha fazla yararlandığı ifade edilmektedir (Sunbas, 2015).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin maddi temellerine bakıldığında; eşitsizliğin ilk basamağını eğitimde fırsat eşitsizliği oluşturur. Dünyada okuma yazma bilmeyen insanların yaklaşık üçte ikisi kadınlardan oluşmaktadır. UNESCO (2016) raporuna göre, dünya genelinde 200 ülkede 63 milyon kız çocuğu okula gidememekte ve dolayısıyla da temel eğitim haklarından faydalanamamaktadır. Ülkemizde ise TÜİK verilerine göre; okur-yazar olmayanların %1.3'ü erkek, %6.6'sı kadındır. Bununla beraber; ortaöğrenime devam eden kız çocuklarının oranı erkek çocuklara göre belirgin düzeyde geridedir ve özellikle yoksul ailelerde eğitim için ayrılmış paydan öncelikle erkek çocukları yararlanmaktadır. Diğer yandan geleneksel aile yapısında erkek çocuğun, anne baba için yaşlılıkta bakımlarını sağlayacak kişi ve dayanılacak bir güç olarak görülmesi, kız evladın ise ikincil konuma itilerek gelecek için iyi bir yatırım olmayacağı düşüncesi hakimdir. Kız çocuklarının gelirini kontrol edemeyen, evlenince başkasına götüren kişi olarak algılanması, fırsat eşitliğinin oluşması önündeki en büyük engellerden birini oluşturmaktadır. Eğitim durumu kadınların işgücü piyasasındaki ve buna bağlı olarak da toplumsal yaşamdaki durumunu direk etkilemektedir. İş gücü piyasasındaki konumuna ve eğitim olanaklarından yararlanamama durumuna paralel olarak toplumsal cinsiyet rolleriyle şekillenen kadın

yoksulluğunun temelini oluşturmaktadır (Yıldırım alp ve Özdemir, 2017; Türkiye İstatistik Kurumu, 2014).

Ev içi özel alan ideolojisiyle; aile toplumda kutsallaştırılırken, sevgi şefkat ve bağlılık temelinde tekrar tanımlanır. Kadının ev içi karşılıksız emeği, kadının ev içinde kurduğu duygusal ilişkilerle ve varlığının temel gerekçesi ile ilişkilendirilir. Karşılıksız ev içi emek; çocuk bakımı, yaşlı ve hasta bakımı, çalışma yaşındaki hane halkı bakımı ve ev işlerini kapsaması ve yokluğunda toplumsal yaşamda ciddi aksaklıklar oluşturabilecek bakım emeğini ifade etmektedir. Başka bir deyişle, bireyin karşısındaki kişinin iyiliğini ve refahını sağlamak, ekonomik ve sosyal yaşama katılımını yeniden üretmek üzere verilen emeğin tamamını kapsamaktadır. Bu şekliyle verilen emek, duygusal ve fiziksel bileşenlerinin yanı sıra kadının diğer aile üyelerine duyduğu sevgi ve sorumluluk duygusundan kaynaklanan motivasyonlarını da içerir. Verilen emekte ki performans; toplum tarafından değerlendirme, kendi kendini değerlendirme ya da sevdiklerine duyduğu sevginin yoğunluğunu ölçen bir nitelik kazanır. Olmadığı şartlarda toplumsal yaşamda, öngörülebilir kaos, yeniden üretimindeki aksaklıklara rağmen karşılığının tanımlanmamış olması ve kadınlık görevi olarak görülmesinden dolayı toplum tarafından değersizleştirilmiştir (Urhan, 2016; Kaya, 2012; Aksu, 2009). Birçok kuramcı ve araştırmacıya göre kadınların iş gücü piyasasına katılımı ile özgürlükleri arasında doğrudan bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Kadınlar işgücü piyasasında yoğunluk kazandıkça; patriyarkal ilişkiler ve kadın erkek arasında ki hiyerarşik ilişkinin temelleri sarsılacaktır. Eşi ve ya başka bir kadın tarafından kişisel ihtiyaçları karşılanan ve çocuklarına bakılan erkek, işini aksatmadan yürütebiliyorken, kadının aldığı ev içi sorumluluklar, onu iş için uygunsuz hale getirmektedir. İşveren açısından bakıldığında; kadınların doğum izni kullanmaları, fazla mesai ve vardiya usulü çalışma önerilerini geri çevirebildiklerinden, iş gücü maliyetini yükselteceği endişesi oluşturmaktadırlar (Urhan, 2016). Ayrıca çalışan kadınların çoğunluğu bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2014 verilerine göre okuma yazması olmayan kadınların % 95,9'u, ilkokul mezunu olanların % 76,9'u ise kayıt dışı çalışmaktadır. İş gücüne katılım erkekte % 71.3, kadında ise % 30.3 dür. Kadınların çalışmalarının uygun bulunmama sebebini erkekler; % 60.7, kadınlar ise % 64.7 oranında “kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri” olduğu şeklinde beyan

etmiş, bu beyan Batı Marmara’da % 34.8 oranındayken Ortadoğu Anadolu’da ise % 69.8 olarak tespit edilmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2014).

Toplumsal cinsiyet ve siyaset ilişkisine bakıldığında, siyasetin toplumsal yaşamın şekillenmesi üzerindeki etkisi yadsınamaz ve kadınların siyasi yaşama katılımı kritik öneme sahiptir. Siyasal alan; kaynakların ve gücün nasıl bölüneceği, bireylerin hakları ve yükümlülüklerinin belirlendiği, ilişkilerin şekillendiği alandır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet ilişkilerini de belirleme ve şekillendirme gücüne sahiptir. TÜİK 2014 verilerine göre Türkiye’ de kadın milletvekili oranı % 14.4, dünyada ise en yüksek oran %45 ile İsveç’ te bulunmaktadır. Ayrıca 2013 yılı kadın istihdamı OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) ülkeleri karşılaştırmalarında en yüksek oranın %79’la İzlanda’da, en düşük katılımın ise % 29.7 ile Türkiye’de olduğu bildirilmiştir. Bu durum kadınların ne oranda siyasal temsile sahip oldukları, karar alma süreçlerine katılım oranları ve kendilerine siyaset alanında yer bulabilme oranları bugün hala siyasal katılımdaki eşitsizliği gözler önüne sermektedir (Adak, 2016; Türkiye İstatistik Kurumu, 2014).

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) (1979) Birleşmiş Milletler tarafından imzalanarak yıllar içinde birçok ülke tarafından kabul edilmiştir. Türkiye ise bu sözleşmeyi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik politikalar geliştireceğini tahakküm ederek 1985 yılında kabul etmiştir. Koray (2011), cinsiyet eşitliği politikaları üzerine yaptığı çalışmasında, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik politikaların özünde eşitliği sağlamaktan öte istihdam ve verimlilik için araç haline getirildiğine vurgu yapmaktadır. Cinsiyet eşitliği politikalarının kapitalist sistemin istikrarı ve neoliberal politikaların çıkarı gözetilerek, kadın istihdamının ancak sistemin devamlılığını ve yeniden üretimini sağladığı sürece desteklendiğine işaret eder.

Diğer yandan kadının toplumdaki statüsü, aynı zamanda o toplumun gelişmişlik düzeyi hakkında fikir veren göstergelerden biridir. Toplumda, kadının erkekle ne düzeyde eşit şartlara sahip olup olmadığı, kadının toplumsal statüsünün değerlendirilebilmesi için başlıca incelenecek noktalar arasındadır. Kadınların yüksek oranda adaletsizlik hissi yaşıyor olmaları, eğitim olanakları, iş gücüne katılım oranları, çalışma olanakları, gelir dengesi, eş seçimindeki kontrolü ve ilk evlenme yaşı, eşler arasındaki yaş farkı, çok eşlilik, başlık parası, miras hakkı, bekarete yüklenen anlam,

cinsel taciz/istismar, istenmeyen gebelikler gibi hususların söz konusu olup olmadığı, ailede kararlara katılım, ortalama yaşam süresi, , kadınlarda mortalite oranının daha yüksek oluşu, üreme sağlığı istatistikleri vb. konularda kadının durumu o toplumda kadının statüsü hakkında fikir vermektedir (Kurşun, 2016; Ereş, 2016).

İstanbul Bilgi Üniversitesinin İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezinin yayınladığı, 144 ülkeye ilişkin veriler dikkate alınarak hazırlanan Dünya Ekonomi Forumu 2017 Küresel Cinsiyet Eşitliği Uçurumu Raporu' na göre İzlanda, Norveç, Finlandiya, Ruanda, İsveç, Nikaragua, Slovenya, İrlanda, Yeni Zelanda ve Filipinler cinsiyet eşitliğini sağlamada, sırayla ilk on sırada yer almaktadır. Raporda erkekler ve kadınlar arasında, ekonomiye katılım ve fırsat; eğitime katılım; siyasi güçlenme; sağlık ve sağ kalım olarak dört temel kategorideki kadın erkek eşitliği farkı incelenmiştir. Çıkan sonuca göre; Türkiye 144 ülke arasında 131. sıradadır. Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde İsrail (44), Tunus (117), Birleşik Arap Emirlikleri (120), Bahreyn (126), Cezayir (127), Kuveyt (129) ve Katar (130) Türkiye'den daha üst sıralarda bulunmaktadır (Dünya Ekonomi Forumu Küresel Cinsiyet Eşitliği Uçurumu Raporu, 2017).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadele noktasında; toplumsal yaşamın ve aile yaşantısının bunu gerektirdiği yönünde geleneksel düşünce, eşitsizlikler anlaşmasının kadınlar aleyhinde yeniden üretimine neden olurken, konunun özünde haklar ve fırsat eşitliği konusu olduğu gözden kaçmaktadır. Bu bağlamda aile hayatının bunu gerektirdiği ön kabulü, yaşanan adaletsizliği pekiştirir, görünmez kılar. Bu nedenle mücadele; aile ve toplumsal ilişkilerin yapısını, ekonomik sistemin doğasını ve de bu algıyı yaratan toplumsal mekanizmaları sorgulamayı içermek zorundadır. Bu noktada, Hintli İktisatçı Amartya Sen' in belirttiği toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımlar, hem kadınların kapasitelerinin yeniden oluşturulmasıyla güçlenen hem de kadınların çalışmalarından güç alacak şekilde düzenlenmelidir (Sunbas, 2015; Iversen, 2003).

1.7.4. Toplumsal Cinsiyet ve Stres

Stres, kişide zorlanma yaratan etkenler, uyaranlar ya da stres etkenleriyle ortaya çıkan reaksiyonu tanımlayan bir kavram olarak kullanılır. Bu bağlamda stresin,

organizmanın kendi varlığına veya iyilik haline yönelik bir tehdit algıladığında meydana gelen, görünen ya da görünmeyen iç değişimlerden oluştuğu düşünülmektedir. Literatür, stresi genel olarak belirsizlik, bilgi eksikliği ve kontrol kaybına bağlamakla beraber akut ve kronik olmak üzere iki şekilde sınıflandırmıştır. Akut stres vücudun ani ve kısa süreliğine verdiği yanıtlardır. Kronik stres ise; kişinin kontrol edemediği ya da kaçmasının mümkün olamadığı olaylara maruz kaldığında, stres mekanizmalarını daha uzun süre harekete geçirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Levine & Ursin, 1991; Gökalp, 2013).

Stresin insan bedeninde birçok değişikliğe ve hasara neden olduğu bilinmektedir. Bağışıklık sistemi, hormon üretimi ya da sinir sistemi değişiklikleri, ani tehlike algısında, başa çıkma mekanizmalarını devreye sokmaktadır. Bununla beraber aynı stres yanıtları kronik olarak harekete geçtiğinde, kalıcı hasara varan etkiye sahip olabilmektedir. Kronik olarak yükselen adrenalın ve kortizol seviyelerinin vücuda ciddi derecede zarar verebildiği bilinmektedir (Mate, 2003).

Selye, insanların yaşamında ki belli stres kaynaklarının duygusal nitelik taşıdığına da işaret etmektedir. Özellikle sanayileşmiş bölgelerde insanların sağlığa zararlı yaşam tarzları içine hapsediklerini vurgulamaktadır. Yaşam mücadelesi içinde kaybolmuş insanın, bedenine yabancılaştığını, bedeninde olup biteni farketmediğini, stresin bedeni yavaş yavaş tükettiğini ve kişilerin bedenin gönderdiği uyarıların artık alamadığını belirtmektedir (Selye, 1956; Mate, 2003).

Diğer yandan stresin, genellikle işsizlik, boşanma veya ani ölüm gibi olaylar sonucu ortaya çıktığı düşünülmektedir. Bu türden olaylar çoğunlukla stres kaynağı olsalar da uzun süreli ve biyolojik etkileri bakımından çok daha sinsi, gündelik stres kaynakları bulunmaktadır. Kişilerin günlük yaşamda, kendisine biçilmiş rolleri yerine getirmemesi durumunda gerek çevresi tarafından gerekse kendi kendine oluşturduğu baskı kişide ortaya çıkan kronik stresin en büyük sebeplerinden biridir (Mate, 2003).

Toplumsal cinsiyet rolü stresi, bireyden beklenen toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yaşadığı stres olarak tanımlanabilmektedir. Stresörleri tehdit edici durumlar olarak ele alırsak, kişinin otonomisini kullanamadığı, aile, arkadaş vb. ilişkileri yanında maddi kaynaklara erişiminin engellendiği oranda, zorlayıcı oldukları görülür. Örneğin

geleneksel yapılarda, kadının kendi bedeni ve geleceği üzerine karar verme yetkisinin kısıtlı olması, hem kadın hem de erkek için söz konusu olan stresörün, kadında daha fazla strese neden olduğu gözlemlenir. Diğer yandan kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet rollerinin farklı olması nedeniyle kilolu olmak, çocuksuz olmak, bekar olmak, kendini güzel bulmama gibi durumlar kadınlar için, erkeklere göre daha stres verici olaylar olarak görülebilmektedir (Gökalp, 2013; Bayar ve diğerleri, 2017).

Bu bağlamda toplum tarafından verilen rolleri yerine getirmekle yükümlü kadın, yaşamını toplumun beklentileri doğrultusunda organize etmek ve davranışlarını buna göre belirlemek zorundadır. Toplumsal kabulü sağlayabilmenin kaygısı, ona kendi denetçisi olma zorunluluğu getirir (Bayar ve diğerleri, 2017).

Toplumsal cinsiyet rolü stresi teorisine göre, kişiler toplumun kendilerinden bekledikleri cinsiyet rollerini gerçekleştirmede başarısız olduklarında toplumsal cinsiyet rolü stresi yaşarlar. Diğer bir deyişle kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin, düşünceler, davranışlar ve çevredeki olayları kapsayan belli konulara verilen bilişsel bir tepki olduğu söylenebilir. Buna bağlı olarak da toplumsal cinsiyet rolünü daha çok içselleştiren kişinin o rolü yerine getirmek için de daha fazla stres yaşayacağı belirtilmektedir (Gillespie & Eisler, 1992).

Gillespie ve Eisler (1992) tarafından yapılan kadınsı cinsiyet rol stres ölçeğinin geliştirilmesi çalışmasında, toplumsal cinsiyet rolü stres yüksekliği ile depresyon arasında olumlu bir ilişki saptanmıştır. Martz , Handley ve Eisler (1995) tarafından yapılan diğer bir araştırmada ise yeme bozukluğu olan kadınların, geleneksel toplumsal cinsiyet rolüne katı bir bağlılıklarının olduğu ve yaşadıkları stresin normal seviyedeki stres düzeyinden daha yüksek olduğu bildirilmiştir.

Sonuç olarak toplumsal cinsiyet algısı, insan sağlığının önemli bir belirleyicisidir. Cinsiyete özgü hastalıkların yaygınlık oranlarına bakıldığında, otoimmün hastalıklar, kronik ağrı, depresyon ve anksiyete bozuklukları gibi durumların kadınlar arasında daha yaygın olarak görülmektedir (Verma , Balhara, & Gupta, 2011). Kadınlar ve erkekler üzerine yapılmış bir dizi çalışmada, stres tepkilerinde cinsiyet farklılığına, cinsiyet rolleri ve psikolojik faktörlerin biyolojik faktörlerden daha önemli olduğu sonucuna varılmıştır (Lundberg, 1970). Bununla birlikte kadınlarda daha fazla duygu durum bozukluğuna rastladığını, roller eşitlendikçe farkın da azalacağını, toplumsal

cinsiyet rolü stresi ile kadınların beden ve ruh sağlığı arasında yakın bir ilişkinin olduğu ifade edilmektedir (Seedat , 2009).

1.7.5. Ana Baba Tutumları

Ailenin çocuğa karşı tutumunun çocuğun kişilik yapısının gelişiminde oldukça büyük etkiye sahip olduğu hemen hemen tüm kuramcılarının üzerinde ortaklaştığı bir konudur (Erkan, 1993; Yılmaz ve Şahin, 2014; Karabayeser, 2013). Toplumsal cinsiyet rolünün nasıl kazanıldığına yönelik kuramsal yaklaşımlara göre, çocuklar ilk toplumsallaşma ortamı olan ailede ait oldukları cinsiyetten beklenen toplumsal rolleri öğrenir ve içselleştirirler (Dökmen, 2004). Eşsizoglu (2012) yaptığı çalışmada, çekirdek ailede yetişmiş çocukların, geleneksel aile yapısında büyümüş olanlara göre toplumsal cinsiyet algısının daha esnek olduğu vurgusunu yapmıştır. Bu nedenle çocuğun cinsiyet rolleri kazanmasında ailenin önemli bir etkiye sahip olduğunu söylemek mümkündür. Literatürde babaların annelere göre daha geleneksel tutuma sahip oldukları ve çocuklarına da bu doğrultuda davrandıkları belirtilmektedir. Geleneksel tutumları doğrultusunda babalar erkek çocuklara, bağımsızlığı ve özerkliği, kız çocuklarına ise yumuşak başlı ve anlayışlı olmayı öğretmektedirler. Annelerin ise toplumsal cinsiyet algısının kız çocukları üzerinde daha etkili olduğu, kız çocuklarının başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olmayı ve iyi bir evlilik yapmaları konusunda yönlendirdikleri vurgulanmaktadır (Zeyneloğlu, 2008). Gümüšoğlu'nun (2004), İlköğretim Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları konulu araştırmasında, araştırmaya alınan çocukların toplumsal cinsiyet rolü algılarının genel olarak geleneksel algıyla uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan çocukların anneleri çalışıyor bile olsa annenin görevini yemek ve ev işi yapmak, babanın görevinin ise televizyon izlemek ve gazete okumak olarak belirtmişlerdir. Anne- baba tutumları her toplumda farklı şekilde görülmekle beraber, toplumun sosyo-ekonomik durumu, kültür yapısı, gelenek ve görenekleri, toplum yapısının farklılığına bağlı olarak değişebilmektedir. Ana-baba tutumları demokratik, ilgili ve otoriter olmak üzere üç başlık altında ele alınmaktadır.

1.7.5.1. Demokratik Ana-Baba Tutumu

Demokratik ana-baba tutumu çocuğun varlığına ve isteklerine değer verme temeline dayalıdır. Anne babalar engelleyici davranmamakta belli sınırlar içinde çocuğa özgür hareket etme olanağı tanımaktadır. Bu sayede çocuk kaygı ve engelleme yaşamadan çevreyi keşfeder, çevresiyle ilişki geliştirme yetkinliğine ulaşır (Akdeniz, 2009; Yılmaz ve Şahin, 2014; Baldwin, 1945). Demokratik anne baba çocuğuna karşı içten ve şartsız bir sevgi bağı kurar. Alınan önemli kararların nedenlerini çocukla konuşarak, çocuğun kararlara uymasını ve sorumluluk duygusunun gelişmesini bekler. Çocuğun yaşına ve gelişimine uygun olarak kendisiyle ilgili kararları almada çocuğu teşvik eder ve çocuğun otonomisinin, benlik algısının gelişimine katkı sunar (Sağlam, 2007; Yılmaz ve Şahin, 2014). Demokratik tutumda anne baba çocuğunu birey olarak değerlendirir, ona değer verdiğini hissettirir, çocuğun bağımsız kişilik geliştirmesine destek olur. Ayrıca çocukların davranışları dolaylı yoldan kontrol edilir ve güven sorunu ya da engelleyici faktör teşkil etmez (Yeniucun, 2018; Yılmaz ve Şahin, 2014; Karabayer, 2013; Aydoğdu ve Dilekmen, 2016)

Avrupa’ da yapılmış çok sayıda araştırmaya göre demokratik tutumun; sorumluluk duygusu, özsaygı, akademik başarı gibi durumlarla ilişkili olmasının yanı sıra, otoriter tutumun ise olumsuz durumlarla ilişkisi vurgulanmıştır (Spera , 2005; Buri, Louiselle, Misukanis, & Mueller, 1988).

1.7.5.2. Otoriter Ana-Baba Tutumu

Hemen her konuda katı kurallar koyan, disiplin uygulayan, evle ya da kendileri ile ilgili konularda fikri alınmayan, çocuğun düzeyinin üzerinde başarı beklentisi içerisinde giren ve kendi doğrusunu temel doğru kabul edip bu doğrulara koşulsuz uyum bekleyen, ebeveynin beklentisine karşılık bulduğu oranda sevgi gösterdiği ana-baba tutumu otoriter tutum olarak kabul edilmektedir (Sağlam, 2007; Akdeniz , 2009).

Otoriter anne babanın en belirgin özelliği koydukları kurallara sorgulamaksızın uyum ve koşulsuz itaat beklemeleridir. Kurallara uyulmadığı takdirde fiziksel ya da kişiliğine yönelik sözlü ceza yaptırımı ile karşılaşır. Çocuklarla fikir alışverişi yoktur, çocuğun isteğine değer verilmez ve çocuklar çoğu zaman nedenini kavrayamadıkları konularla ilgili yasaklara maruz kalırlar. Bu tür ebeveyn davranışına sahip bireylerde, meslek seçimine müdahale ve diğer birçok konuya müdahale

edilebilir. Bu tür sınırlayıcı davranışlar da, çocuğun kendini keşfetmesine engel oluşturmaktadır (Akdeniz , 2009; Aslan, 2005; Sağlam, 2007).

1.7.5.3. Koruyucu-İstekçi Ana-Baba Tutumu

Koruyucu tutumda anne babalar çocuklarına aşırı ilgi ve müdahale gösterir. Her türlü ihtiyacı anne-baba tarafından karşılanır. Çocuğun yardıma ihtiyacı olmamasına rağmen müdahale eder, çocuğu koruma gerekçesiyle sınırlamalar getirir. Çocuğun kendi ile ilgili karar almasına müsaade edilmez ve çocukta kendine güvenin gelişmesi, karşılaştığı zorlukla baş etmeyi öğrenmesi noktasında zorluk yaşamasına neden olabilmektedir. Sürekli çevreye karşı korunan birey de savunmasız, başkalarına aşırı bağımlı, kolay uyum sağlayan ve utangaç bir kişilik yapısının gelişmesi beklenen bir durumdur. Aşırı koruyucu tutum sergileyen anne-baba çocuğun başına bir şey geleceği konusunda endişelidir ve bu nedenle sürekli çocuğu denetleme davranışı göstererek çocuğun hayata hazırlanmasına engel olmaktadır. (Yılmaz ve Şahin, 2014; Akdeniz, 2009; Yücel, 2013).

1.7.6. Toplumsal Cinsiyet ve Hemşirenin Rolü

Toplumsal cinsiyet algısı, kişilerin bir iş için yetenekli olup olmadığına bakılmaksızın o işin kişinin cinsiyetine uygun olup olmadığını belirlemektedir. Bu sebepten mesleksen kimlikler ile cinsel kimlikler bir biri içine girmekte ve kadınlar, yeteneklerinden bağımsız bazı meslekleri tercih etmeleri konusunda desteklenmektedirler. Bu noktada cinsiyet ideolojileri ekseninde toplumsal birtakım mekanizmalarla tarihsel olarak üretilmiş olan değerler, emek piyasasında da kendini göstermiş ve yapılan işlerin kadın işi ya da erkek işi olarak ayrışmasına neden olmuştur. Kadınlar, son yıllarda bazı alanlarda iş gücüne duyulan ihtiyaç doğrultusunda değişimler yaşansa da genel olarak, anne ve eş olarak sürdürdükleri toplumsal varlıklarını emek piyasasında da hemşirelik, öğretmenlik ya da sekreterlik gibi kültürel ön kabullerle kendilerine uygun olduğu düşünülen meslek dallarında sürdürmektedirler (Urhan ve Etiler, 2011; Turan, Öztürk, Kaya, ve Aştı, 2011).

Hemşirelerin hizmet verdikleri alanlarda, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ve pratik yaşamdaki yansımalarının farkında olmaları önemlidir. Ayrıca bu konuyla ilgili eğitici

ve savunucu rollerini yerine getirebilmeleri için toplumsal cinsiyet algılarının modern çizgide olması verilecek desteğin de ön koşulunu oluşturmaktadır. Halk Sağlığı Hemşireliği yönüyle bakıldığında ise, toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklı yaşanan sorunların hem toplumsal sağlık problemlerine neden olması hem de büyük çoğunluğunu kadın bireylerin oluşturduğu meslek üyelerinin yaşamının bir parçası oluşu nedeniyle üzerinde çalışma yapılmaya ihtiyaç duyulan bir alandır.

Bölüm II

2. Gereç Yöntem

2.1. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi ve etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla yürütülen kesitsel tipte bir çalışmadır.

2.2. Araştırmanın Yeri

Araştırma; Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri, Mühendislik, Fen ve Edebiyat, Eğitim, İktisadi İdari Bilimler, İletişim, Su Ürünleri, Spor ve Ziraat Bilimleri fakültelerinde yürütülmüştür.

2.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; Ege Üniversitesi'ne bağlı tüm fakültelerde (birinci öğretim), 2017-2018 öğretim yılında kayıtlı olan ve devam eden kadın öğrenciler oluşturmaktadır (N=14901). Araştırmanın yürütüldüğü Ege Üniversitesi'nde üniversiteye bağlı 14 fakülte 70'e yakın bölüm bulunmaktadır. Araştırmanın uygulanma süreci ve fakültelerle işbirliği dikkate alınarak, her bölümden tek tek birey seçmek ve her birine ayrı ayrı ulaşmanın güçlüğü nedeniyle çalışmada küme örnekleme modeli kullanılmıştır. Rastgele yöntemle yapılmış bir seçimin, verilerde ulaşılacak hızlar açısından, küme örneklemeden daha sağlıklı veriler vereceği varsayımına dayanarak; farklılığı gidermek ve oluşan sapmayı karşılayan bir düzeltme olması amacıyla, tasarım etkisi (design effect) yaklaşımından yararlanılmıştır (Aksakoğlu, 2013). Örnek büyüklüğü, % 50 görülme sıklığı, % 95 güven düzeyi, % 5 sapma ve 2.0 desen etkisi ile hesaplanarak 750 kadın üniversite öğrencisinden oluştuğu belirlenmiş ve 856 öğrenci ile yürütülmüştür. Örnek seçiminde çok aşamalı küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Fakültelerden oluşturulan bu kümeler; Sağlık Bilimleri, Mühendislik, Fen ve Edebiyat, Eğitim, İktisadi İdari Bilimler, İletişim, Su

Ürünleri, Spor ve Ziraat Bilimleri olmak üzere gruplandırılmış ve her gruptan bir fakülte seçilmiştir. Rastgele sayılar tablosundan kura yöntemi ile önce belirlenen fakülte gruplarında bir bölüm seçilmiş, daha sonra tabakalı örnekleme ile her bölümden örnekleme alınacak öğrenci sayısı belirlenmiştir. Sonraki aşamada, bu bölümlerde ki tüm sınıflarda (1.sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf, 4. sınıf) ulaşılması gereken öğrenci sayısı belirlenmiştir. Kura yöntemi ile belirlenen bilgisayar mühendisliği fakültesi araştırmaya katılmayı kabul etmemiştir. Bu nedenle tekrar kura çekilerek değişiklik yapılmış ve veriler gıda mühendisliğinden toplanmıştır. Örnekleme alınacak fakülteler ve bölümler Tablo 1 ve 2’de, öğrenci sayılarının bölümlere göre tabaklanması Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 1: Kadın Öğrenci Sayısının Fakültelere Göre Dağılımı

Evren	Gruplar	Fakülteler	Öğrenci Sayısı (N)
Ege Üniversitesi (Tüm Fakülteler)	Sağlık Bilimleri	Diş Hekimliği Fakültesi	506
		Eczacılık Fakültesi	391
		Hemşirelik Fakültesi	1404
		Tıp Fakültesi	1133
		Sağlık Bilimleri Fakültesi	411
	Mühendislik Bilimleri	Mühendislik Fakültesi	1969
	Fen Bilimleri	Fen Fakültesi	1967
	Edebiyat Bilimleri	Edebiyat Fakültesi	2940
	Eğitim Bilimleri	Eğitim Fakültesi	1322
	İktisadi ve İdari Bilimler	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	915
	İletişim Bilimleri	İletişim Fakültesi	895
	Su ürünleri Birimi	Su Ürünleri Fakültesi	79
	Spor Bilimleri	Spor Bilimleri Fakültesi	102
	Ziraat Bilimleri	Ziraat Fakültesi	867
Toplam			14901

Tablo 2: Örnekleme Alınan Fakülte ve Bölümlerin Dağılımı

	Fakülte Grubu	Seçilen Fakülte	Seçilen Bölüm
1	Sağlık Bilimleri	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Ebelik Bölümü
2	Mühendislik Bilimleri	Mühendislik Fakültesi	Gıda Mühendisliği Bölümü
3	Fen Bilimleri	Fen Fakültesi	İstatistik Bölümü
4	Edebiyat Bilimleri	Edebiyat Fakültesi	Sosyoloji Bölümü
5	Eğitim Bilimleri	Eğitim Fakültesi	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
6	İktisadi ve İdari Bilimler	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası İlişkiler Bölümü
7	İletişim Bilimleri	İletişim Fakültesi	Radyo, Televizyon ve Sinema
8	Su Ürünleri Birimi	Su Ürünleri Fakültesi	Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi
9	Spor Bilimleri	Spor Bilimleri Fakültesi	Antrenörlük Eğitimi
10	Ziraat Bilimleri	Ziraat Fakültesi	Toprak Bilimi ve Bitki Besleme

Tablo 3: Araştırmaya Alınan Öğrenci Sayılarının Bölümlere Göre Tabaklanması

No	Tabaka Adı	Öğrenci Sayısı	Tabaka Ağırlığı	Örnekleme Giren Minimum Öğrenci Sayısı	Örnekleme Alınan Öğrenci Sayısı
1	Ebelik Bölümü	185	$185/2162=0.09$	$0.09 \times 750=67$	115
2	Gıda Mühendisliği Bölümü	631	$631/2162=0.3$	$0.3 \times 750=225$	221
3	İstatistik Bölümü	165	$165/2162=0,08$	$0.08 \times 750=60$	63
4	Sosyoloji Bölümü	269	$269/2162=0.12$	$0,12 \times 750=90$	117
5	Türkçe, Sosyal Bilimler Bölümü	259	$259/2162=0.11$	$0.11 \times 750=83$	108
6	Uluslararası İlişkiler Bölümü	263	$263/2162=0.12$	$0.12 \times 750=90$	91
7	Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü	217	$217/2162=0.1$	$0.1 \times 750=75$	80
8	Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Böl.	53	$53/2162=0.02$	$0.02 \times 750=15$	16
9	Antrenörlük Bölümü	38	$38/2162=0.02$	$0.02 \times 750=15$	15
10	Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümü	82	$332/2162=0.04$	$0.04 \times 750=30$	30
Toplam		2162	1.00	750	856

2.4. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkeni

Bağımsız değişkenler

Bu araştırmanın bağımsız değişkenleri; yaş, kardeş sayısı, doğum yeri, en uzun yaşadığı yer, en son mezun olduğu okul, ailenin ortalama gelir durumu ve ailenin algılanan gelir durumu, aile tipi, anne-babanın evlenme şekli ve eğitim durumu, anne-babanın mesleği, anne- baba tutumu ve dini inanıştır.

Bağımlı değişkenler

Bu araştırmanın bağımlı değişkenleri kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyidir.

2.5. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında “Öğrencilerin Kişisel Bilgi Formu”, “Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ)” ve “Ana Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ)” veri toplama araçları kullanılmıştır.

2.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu form öğrencilerin kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmacı tarafından literatürden yararlanılarak hazırlanmıştır (Aydın, Bekar, Gören ve Sungur, 2016; Dinç ve Çalışkan, 2016; Öngen ve Aytaç, 2016; Esen, Soylu, Siyez ve Demirgürz, 2017; Özcan, 2012; Altuntaş ve Altınova, 2015; Aylaz, Güneş, Uzun, ve Ünal , 2014). Formda öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte ve sınıfı, yaşı, doğum yeri, kardeş sayısı, medeni durumu, en uzun yaşadığı yer, en son mezun olduğu okul, aile tipi, şuan kaldığı yer, anne-babanın evlenme şekli, ailenin ortalama geliri ve algılanan gelir durumu, anne-baba eğitim durumu, anne-baba mesleği, herhangi bir dine inanıp inanmadığı olmak üzere toplam 18 soru bulunmaktadır.

2.5.2.Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ)

Ölçek Bayar ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilmiş olup, beşli likert yapısındaki 20 maddeden oluşmaktadır. Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış olan ölçekte her madde 1 ile 5 arasında puan almaktadır. Benim için hiç stres verici değil (1), benim için stres verici (2), kararsızım (3), benim için stres verici (4), benim için çok stres verici (5) olmak üzere şıklara göre puanlama yapılmaktadır. Kadın Toplumsal Cinsiyet Rol Stresi Ölçeğinden alınabilecek puan 20 ile 100 arasında değişmektedir. Üniversite öğrencisi örnekleminde geliştirilen ölçekten alınan yüksek puan, bireyin toplumsal cinsiyet rolü stresinin fazlalığına işaret eder. Ayrıca, Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği (TCRTÖ) ile Kadın Toplumsal Cinsiyet Rol Stres Ölçeği (KTCRSÖ) arasında benzer ölçek geçerliğine bakılmış ve pozitif yönde, anlamlı düzeyde 0.68'lik bir korelasyon saptanmıştır. KTCRSÖ'nün Cronbach alpha güvenirlik katsayısı tüm ölçek için .93 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliği faktör analizi ve ölçüt bağıntılı geçerlik ile incelenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin 4 faktörlü bir yapıya sahip olduğu ve toplam varyansın yaklaşık % 64'ünü açıkladığı bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alpha değeri .96 olarak bulunmuştur.

2.5.3. Ana Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ)

Çalışmada, Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen ve Eldeleklioğlu (1996) tarafından revize edilmiş olan Ana Baba Tutumları Ölçeği kullanılmıştır. Ana Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ), toplamda 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçek likert tipinde olup, her madde 1 ve 5 arasında puan almaktadır. Hiç uygun değil (1), çok az uygun (2), kısmen uygun (3), oldukça uygun (4), tamamen uygun (5) olmak üzere şıklarına göre puanlama yapılmaktadır. Ölçekte; her bir alt boyutun puanı ayrı hesaplanmakta, 1,2,6,7,13,14,15,20,21,22,29,30,36,37,39 numaralı maddeler demokratik tutumu, 4,9,10,11,17,18,19,24,25,26,27,28,32,33,34 numaralı maddeler koruyucu/istekçi tutumu, 3,5,8,12,16,23,31,35,38,40 numaralı maddeler ise otoriter tutumu ölçmektedir. Her bir alt boyuttan alınan puanın hesaplanmasında; alınan en düşük ve en yüksek puan alınarak standart sapmaları ve aritmetik ortalamaları bulunmuştur.

Aritmetik ortalamanın 1 standart sapma üstündeki değer ile 1 standart sapma altındaki değer arasındaki puan, o alt ölçekle ilgili ortalama tutumu göstermektedir. Aritmetik ortalamadan +1 standart sapmanın üstündeki değerin yüksek, -1 standart sapmanın altındaki değerin ise düşük tutumu gösterdiği kabul edilmiştir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005; Sezer, 2010). Bu çalışmada da ölçeğin değerlendirmesi bu şekilde yapılmıştır. Ölçeğin demokratik alt boyutuna ilişkin iç tutarlılık katsayısı .89, kararlılık katsayısı .92, otoriter alt boyutuna ilişkin iç tutarlılık katsayısı .78, kararlılık katsayısı .79, koruyucu/istekçi alt boyutuna ilişkin iç tutarlılık katsayısı .82, kararlılık katsayısı .75 bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin alt boyutlarına ilişkin cronbach alpha değerleri; anne/ baba demokratik tutum ölçeği alt boyut için .92/.93, koruyucu/istekçi tutum ölçeği alt boyut için .86/.87, otoriter tutum ölçeği alt boyut için ise .81/.81 dir.

2.6. Veri Toplama Yöntemi ve Süresi

Araştırmaya başlamadan önce Mart 2018 tarihinde, araştırma grubu dışında 15 kadın üniversite öğrencisi ile ön uygulama yapılarak formların anlaşılabilirliği ve uygulama süresi değerlendirilmiştir. Araştırma verileri Nisan-Mayıs 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın amacı anlatıldıktan sonra araştırmayı kabul eden öğrencilere Kişisel Bilgi Formu (EK I), Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (EK II) ve Ana-Baba Tutum Ölçeği (EK III) uygulanmıştır. Veriler fakültelerin uygun gördüğü gün ve saatlerde gidilerek toplanmıştır. Derse katılımın çok düşük olduğu bazı sınıflara, önceden belirlenen tarih ve saatte ikinci ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1: Zaman Çizelgesi

	Aralık 2017	Ocak 2018	Şubat 2018	Mart 2018	Nisan 2018	Mayıs 2018	Haziran 2018	Temmuz 2018	Ağustos 2018	Eylül 2018	Ekim 2018	Kasım 2018	Aralık 2018	Ocak 2019	Şubat 2019
Konu Seçimi															
Literatür Tarama															
Yöntem Belirleme															
Araştırma Önerisi Sunumu															
Etik Onay															
Veri Toplama															
Veri Analizi															
Rapor Yazımı															
Araştırma Sunumu															

2.7. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak Statistical Package For Social Science (SPSS) 25.0 paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistiksel değerlendirmede sayı, yüzde dağılım, ortanca değerleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov–Smirnov testi ile bakılmıştır ($k-s= 0.2$, $p= 0.00$). Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi ve etkileyen faktörler arasındaki ilişkiyi saptamak için non parametrik testlerden Kruskal Wallis ve Mann Whitney U Testi, ölçekler arasındaki ilişkiyi saptamak için ise Spearman's Correlasyon Testi kullanılmıştır. $P<0.05$ anlamlı kabul edilmiştir.

2.8. Araştırmanın Etiği

Araştırmaya başlamadan önce Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (EGEBAYEK) etik izin alınmıştır (41-2018) (EK VI). Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi için Sayın Koç' tan (EK IV), Ana-Baba Tutum Ölçeği için ise Sayın Eldeleklioğlu'ndan (EK V) yazılı izin alınmıştır. Ayrıca verilerin toplanabilmesi için kurumlardan yazılı izin alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan bireylere araştırmaya ilişkin bilgi verilmiş ve gönüllülük ilkesine özen gösterilerek sözel onamları alınmış ve anket formları isim belirtilmeksizin doldurulmuştur.

Bölüm III

3. Bulgular

Bu bölümde kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rol stresi ve etkileyen faktörleri belirleme amacıyla 856 öğrenciyle yapılan çalışmada elde edilen bulgular dört grupta sunulmuştur.

3.1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri

3.2. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyini Etkileyen Faktörler

3.3. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi ve Anne Baba Tutumu Arasındaki İlişki

3.4. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi Üzerine Etkili Olan Yordayıcılar

3.1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri

3.1.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Dini İnanışına İlişkin Bilgiler

Bu bölümde öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri; fakülte, sınıf, yaş, kardeş sayısı, medeni durum, en son mezun olduğu okul, aile tipi ve dini inanışa yönelik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 4: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklere ve Dinin İnanışa Göre Dağılımı (N=856)

Sosyo-Demografik Özellikler	Sayı	Yüzde
Fakülte		
Fen Bilimleri Fakültesi	63	7.4
Mühendislik Fakültesi	221	25.8
Sağlık Bilimleri Fakültesi	115	13.4
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	91	10.6

Su Ürünleri Fakültesi	16	1.9
Edebiyat Fakültesi	117	13.7
Eğitim Fakültesi	108	12.6
Ziraat Fakültesi	30	3.5
Spor Bilimleri Fakültesi	15	1.8
İletişim Fakültesi	80	9.3
Öğrenim Gördüğü Sınıf		
1.sınıf	278	32.5
2.sınıf	312	36.4
3.sınıf	114	13.3
4.sınıf	152	17.8
Yaş Grubu		
18-19 yaş grubu	188	22.0
20-21 yaş grubu	408	47.7
22-23 yaş grubu	202	23.6
24 ve üzeri	58	6.8
Kardeş Sayısı		
1-2 kardeş	547	63.9
3-4 kardeş	256	29.9
5 ve üzeri	53	6.2
Medeni Durum		
Evli	9	1.1
Bekar	847	98.9
En Son Mezun Olduğu Okul		
Lise	137	16.0
Anadolu-Süper-Fen Lisesi	538	62.9
Meslek Lisesi	53	6.2
Özel Lise	82	9.6
İmam Hatip Lisesi	9	1.1
Anadolu Öğretmen Lisesi	19	2.2
Diğer (yüksekokul, açık öğretim)	18	2.1

Aile Tipi		
Çekirdek Aile	710	82.9
Geniş Aile	100	11.7
Parçalanmış Aile	46	5.4
Dini İnanış		
Herhangi bir dine inanıyorum, gereklerini yerine getiriyorum.	361	42.2
Herhangi bir dine inanıyorum, gereklerini yerine getirmiyorum	375	43.8
Herhangi bir dine inanmıyorum	120	14.0
Toplam	856	100

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı Tablo 4' te verilmiştir. Araştırmaya öğrencilerin % 7.4'ü fen bilimleri fakültesinden, % 25.8'i mühendislik fakültesinden, % 13.4'ü sağlık bilimleri fakültesinden, % 10.6'sı iktisadi ve idari bilimler fakültesinden, % 1.9'u su ürünleri fakültesinden, % 13.7'si edebiyat fakültesinden, % 12.6'sı eğitim fakültesinden, % 3.5'i ziraat fakültesinden, % 1.8'i spor bilimleri fakültesinden ve % 9.3'ü iletişim fakültesinden katılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre % 32.5'i birinci, % 36.4'ü ikinci, % 13.3'ü üçüncü ve % 17.8'i dördüncü sınıftadır. Yaş ortalamaları 21 ± 2 dir ve % 22.0'si 18-19, % 47.7' si 20-21, % 23.6'sı 22-23, % 6.8'i ise 24 ve üzeri yaş grubundadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 63.9'u tek ya da iki kardeşe, % 29.9'u üç ya da dört kardeşe, % 29.9'u beş ve üzeri kardeşe sahiplerdir. Katılımcıların % 98.9'unun bekar olduğu, % 62.9'unun Anadolu-Süper-Fen lisesi, % 16'sının düz lise, % 9.6'sının özel lise, %6.2'sinin meslek lisesi, % 4.3'ünün Anadolu Öğretmen Lisesi ve % 1.1'inin İmam Hatip Lisesinden mezun olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin % 82.9'u çekirdek aileye, % 11.7'si geniş aile ve % 5.4'ü parçalanmış aileye sahiptir. 'Herhangi bir dine inanıyor musunuz?' sorusuna ise öğrencilerin % 42.2' si 'herhangi bir dine inanıyorum, gereklerini yerine getiriyorum', %43.8'i 'herhangi bir dine inanıyorum, gereklerini yerine getirmiyorum', % 14'ü 'herhangi bir dine inanmıyorum' cevabını vermişlerdir.

3.1.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yere İlişkin Özellikler

Bu bölümde öğrencilerin doğdukları ve yaşadıkları yere ilişkin; doğum yeri, en uzun yaşadığı yer ve halen kaldığı yere yönelik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 5: Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerinin Dağılımı (N= 856)

Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yere İlişkin Özellikler	Sayı	Yüzde
Doğum Yeri*		
Marmara	182	21.3
Ege	392	45.8
Akdeniz	87	10.2
Karadeniz	43	5.0
İç Anadolu	68	7.9
Doğu Anadolu	26	3.0
Güneydoğu Anadolu	25	2.9
Diğer (yurtdışı)	8	0.9
Toplam	831	100
En Uzun Yaşadığı Yer		
Köy	66	7.7
Kasaba	31	3.6
İlçe	246	28.7
İl	393	45.9
Metropol	120	14.0
Kaldığı Yer		
Devlet Yurdu	229	26.8
Özel Yurt	156	18.2
Aile ile birlikte	298	34.8
Arkadaş ile birlikte	119	13.9
Evde Tek Başına	54	6.3
Toplam	856	100

*Öğrencilerin Doğum Yeri Yanıtlayanlar Üzerinden Değerlendirilmiştir

Tablo 5’da öğrencilerin doğdukları ve yaşadıkları yere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Doğdukları yere ait bölgelere bakıldığında; % 21.3’ünün Marmara Bölgesi, % 45.8’inin Ege Bölgesi, % 10.2’sinin Akdeniz Bölgesi ve daha düşük oranlarda diğer bölgeler olduğu görülmektedir. Doğum yerlerine ilişkin öğrencilerin % 97.1’inden (831) veri alınabilmiş, % 2.9’u (25) doğum yerini belirtmemiştir. Öğrencilerin en uzun yaşadıkları yerin; % 45.9 il , %28.7 ilçe, % 14.0 metropol, % 7.7 köy, % 3.6 kasaba olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 26.8’i devlet yurdunda, % 34.8’i aile ile birlikte, % 18.2’si özel yurttan, % 13.9’u arkadaş ile, % 6.3’ü tek başına evde kalmaktadır.

3.1.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Evlenme Şekli, Meslek, Öğrenim ve Gelir Durumuna İlişkin Özellikler

Bu bölümde öğrencilerin ebeveynlerine ilişkin; evlenme şekli, öğrenim durumları, gelir durumu ve mesleklerine yönelik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 6: Öğrencilerin Ebeveynlerinin Evlenme Şekli, Meslek, Öğrenim ve Gelir Durumuna İlişkin Özelliklerinin Dağılımı (N=856)

Ebeveynlerin Bazı Özellikleri	Sayı	Yüzde
Anne Babanın Evlenme Şekli		
Görücü Usulü ile Önceden Tanımadan	113	13.2
Görücü Usulü ile Sonradan Tanıyıp Onaylayarak	321	37.5
Kendileri Tanışıp Anlaşarak	422	49.3
Ailenin Aylık Ortalama Geliri (ort. 3577TL)		
Asgari Ücret Altı (1603TL ve Altı)	110	12.9
Asgari Ücret Üstü (1603TL Üstü)	746	87.1
Ailenin Aylık Gelir Durumu		
Gelir Giderden Az	265	31.0
Gelir Gidere Denk	506	59.1
Gelir Giderden Fazla	85	9.9

Annenin Eğitim Durumu		
İlkokul Mezunu	354	41.4
Ortaokul Mezunu	147	17.2
Lise Mezunu	235	27.5
Yüksekokul/Fakülte Mezunu	113	13.2
Yüksek Lisans/Doktora Mezunu	7	0.8
Annenin Mesleği		
Ev Hanımı	522	61.0
Memur	91	10.6
İşçi	94	11.0
Serbest Çalışan	75	8.8
Emekli	74	8.6
Babanın Eğitimi		
İlkokul	230	26.9
Ortaokul	182	21.3
Lise	251	29.3
Yüksekokul/Fakülte	181	21.1
Yüksek Lisans/Doktora	12	1.4
Babanın Mesleği		
Memur	156	18.2
İşçi	206	24.1
Serbest Çalışan	269	31.4
İşsiz	10	1.2
Emekli	215	25.1
Toplam	856	100

Tablo 6’ de öğrencilerin ebeveynlerinin evlenme şekli, meslek, öğrenim ve gelir durumuna ilişkin özellikler yer almaktadır. Öğrencilerin anne ve babalarının; % 49.3’ünün kendileri tanışıp anlaşarak, % 37.5’inin görücü usulü ile sonradan tanışıp onaylayarak, % 13.2’sinin görücü usulü ile birbirini önceden tanımadan evlendiği saptanmıştır. Ailenin aylık ortalama gelirinin % 12.9’unun asgari ücret ve altı, % 87.1’inin asgari ücret üstü aylık gelire sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler

ailelerinin gelir durumunu % 59.1'i gelir gidere denk, % 31.0'i gelir giderden az, % 9.9'u gelir giderden fazla olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu; % 41.4'ünün ilkokul, % 27.5'inin lise, % 17.2'sinin ortaokul ve % 14.0'ünün yüksekokul/fakülte ve yüksek öğretim olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin babalarının eğitim durumu ise % 26.9'unda ilkokul, % 29.3'ünde lise, % 21.3'ünde ortaokul ve % 22.5'in de yüksekokul/fakülte ve yüksek lisans/doktora olduğu belirlenmiştir. Annelerinin % 61.0'i ev hanımı, % 10.6'sı memur, % 11.0' i işçi ve diğer mesleklere sahip, babalarının ise % 18.2' si memur, % 24.1'i işçi, % 31.4'ü serbest çalışan, % 25.1'i emekli olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin KTCRSÖ'den alabilecekleri maksimum puan "100"dür. Bu değer, öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yüksek stres düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin KTCRSÖ'den alabilecekleri minimum puan "20"dir. Bu değer ise, öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin düşük stres düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada öğrencilerin KTCRSÖ toplam puan ortancasının 91.00 olduğu bulunmuştur. KTCRSÖ'den aldıkları minimum puanın "20", maksimum puanın ise, "100" olduğu saptanmıştır. Araştırmada elde edilen bu sonuç, öğrencilerin yüksek düzeyde toplumsal cinsiyet rolü stresine sahip olduklarını göstermektedir.

3.2. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyini Etkileyen Faktörler

3.2.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri, Dini İnanç ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi İlişkisi

Tablo 7: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri İle Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Ölçeğinin Puan Ortancalarının Karşılaştırılması (N=856)

Sosyo-Demografik Özellikler	Sayı	Ortanca	Min-Max
Öğrenim Gördüğü Sınıf			
1. sınıf	278	93.0	24-100
2. sınıf	312	88.5	20-100
3. sınıf	114	90.5	20-100
4. sınıf	152	91.0	20-100
			KW= 14.188 p= 0.003

Yaş Grubu			
18-20 yaş grubu	413	91.0	20-100
21 ve üzeri yaş grubu	443	90.0	20-100
			U=90332.0 p= 0.70
Kardeş Sayısı			
1-2 kardeş	547	92.0	20-100
3-4 kardeş	256	89.0	20-100
5 ve üzeri	53	81.0	20-100
			KW= 12.191 p= 0.002
En Son Mezun Olduğu Okul			
Düz Lise	137	89.0	20-100
Anadolu-Süper-Fen Lisesi	538	92.0	20-100
Meslek/İmam Hatip/Öğretmen Lisesi	81	89.0	22-100
Özel Lise	82	91.5	20-100
Diğer (yüksekokul, açık öğretim)	18	79.5	41-100
			KW=7.159 p=0.128
Aile Tipi			
Çekirdek Aile	710	91.0	20-100
Geniş Aile	100	89.0	20-100
Parçalanmış Aile	46	96.0	23-100
			KW=4.171 p=0.124
Dini İnanç			
Herhangi bir dine inanıyorum, gereklerini yerine getiriyorum	361	87.0	20-100
Herhangi bir dine inanıyorum, gereklerini yerine getirmiyorum	375	92.0	20-100
Herhangi bir dine inanmıyorum	120	97.0	20-100
			KW=66.359 p= 0.001

KW: Kruskal Wallis Testi

U: Mann Whitney U Testi

Tablo 7’ de öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile toplumsal cinsiyet rolü stres ölçeğinin puan ortancalarının karşılaştırılması verilmiştir. Tablo incelendiğinde; birinci sınıftaki öğrencilerin KTCRSÖ puan ortancasının (93), diğer sınıflara göre en

yüksek puana sahip olduğu bulunmuştur. Yapılan istatistiksel analizde öğrencilerin bulundukları sınıf ile KTCRSÖ puan ortancası arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW= 14.188, p= 0.003).

Öğrencilerin kardeş sayısı ve KTCRSÖ puan ortancası arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (KW= 12.191, p= 0.002). Kardeş sayısı arttıkça stres düzeyinin azaldığı, beş ve üzeri kardeşe sahip olan öğrencilerin KTCRS düzeyinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin KTCRSÖ puan ortancası ile yaş grubu (U=90332.0 p= 0.70), en son mezun olduğu okul (KW=7.159, p=0.128) ve aile tipi (KW=4.171, p=0.124) arasında yapılan istatistiksel analizde anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Dini inanç durumu incelendiğinde ise; ‘herhangi bir dine inanmıyorum’ diyenlerin puan ortancası en yüksek (97), ‘herhangi bir dine inanıyorum, gereklerini yerine getiriyorum’ diyenlerin ise en düşük (87) KTCRSÖ puan ortancasına sahip olduğu bulunmuştur. Yapılan analizde öğrencilerin dini inanç durumlarına göre KTCRSÖ puan ortancası arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (KW=66.359, p=0.001). “Herhangi bir dine inanıyorum, gereklerini yerine getiriyorum” cevabını veren öğrencilerin diğer gruplara göre KTCRS düzeyinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

3.2.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yere İlişkin Özellikler ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi İlişkisi

Tablo 8: Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özellikler İle Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Ölçeğinin Puan Ortancalarının Karşılaştırılması (N=856)

Doğdukları ve Yaşadıkları Yere İlişkin Özellikler	Sayı	Ortanca	Min-Max
Doğum Yeri			
Marmara Bölgesi	182	92	20-100
Ege Bölgesi	392	91	20-100
Akdeniz Bölgesi	87	91	38-100
Karadeniz Bölgesi	43	91	20-100
İç Anadolu Bölgesi	68	90.5	20-100
Doğu Anadolu Bölgesi	26	87	26-100

Güneydoğu Anadolu Bölgesi	25	89	26-100
Diğer (Yurt dışında)	8	88.5	49-100
			KW=4.696 p=0.697
En Uzun Yaşadığı Yer			
Köy/Kasaba/İlçe	343	90.0	20-100
Metropol/İl	513	91.0	20-100
			U= 83237.5 p= 0.180

KW: Kruskall Wallis Testi

U: Mann Whitney U Testi

Tablo 8’ de öğrencilerin doğdukları ve yaşadıkları yerlere ilişkin özellikler ile toplumsal cinsiyet rolü stres ölçeğinin puan ortancalarının karşılaştırılması verilmiştir.

Öğrencilerin doğum yerleri (KW=4.696, p=0.697) ve en uzun yaşadıkları yer (U= 83237.5, p= 0.180) ile KTCRSÖ puan ortancası arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.

3.2.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Evlenme Şekli, Meslek, Öğrenim ve Gelir Durumuna İlişkin Özellikler ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi İlişkisi

Tablo 9: Öğrencilerin Ebeveynlerinin Evlenme Şekli, Meslek, Öğrenim ve Gelir Durumuna İlişkin Özellikleri ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Ölçeğinin Puan Ortancalarının Karşılaştırılması (N=856)

Ebeveynlerinin Evlenme Şekli, Meslek, Öğrenim ve Gelir Durumuna İlişkin Özellikleri	Sayı	Ortanca	Min-Max
Anne Babanın Evlenme Şekli			
Evlenmeden önce tanışmadan	113	84.0	20-100
Evlenmeden önce tanışarak	743	91.0	20-100
			U=32984.0 p=0.000
Ailenin Aylık Ortalama Geliri (ort. 3577TL)			
Asgari Ücret Altı (1603 TL ve Altı)	110	85.5	20-100
Asgari Ücret Üstü (1604TL Üstü)	746	91.0	20-100
			KW=6.693 p=0.01

Gelir Durumu			
Gelir Giderden Az	265	90.0	20-100
Gelir Gidere Denk	506	92.0	20-100
Gelir Giderden Fazla	85	89.0	20-100
			KW=3.405 p=0.182
Annenin Eğitim Durumu			
İlkokul	354	89.0	20-100
Ortaokul/Lise	382	92.0	20-100
Yüksekokul ve üzeri	120	93.5	20-100
			KW=5.599 p= 0.06
Annenin Mesleği			
Çalışmıyor	522	89	20-100
Çalışıyor	334	93	20-100
			U=74249.5 p=0.000
Babanın Eğitim Durumu			
İlkokul	230	90.5	20-100
Ortaokul	182	88	20-100
Lise	251	90	20-100
Yüksekokul/Fakülte	181	93	20-100
Yüksek Lisans/Doktora	12	89.5	30-100
			KW=8.017 p=0.091
Baba Mesleği			
Memur	156	92.5	24-100
İşçi	206	90	20-100
Serbest Çalışan	269	90	20-100
İşsiz	10	83	50-100
Emekli	215	90	20-100
			KW=3.352 p=0.501

KW: Kruskal Wallis Testi U: Mann Whitney U Testi

Tablo 9’ da öğrencilerin ebeveynlerinin evlenme şekli, meslek, öğrenim ve gelir durumuna ilişkin özellikleri ile toplumsal cinsiyet rolü stres ölçeğinin puan ortancalarının karşılaştırılması verilmiştir.

Öğrencilerin ebeveynlerinin evlenme şekline göre KTCRSÖ puan ortancaları arası fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($U=32984.0$, $p=0.000$). Anne babası tanışarak anlaşmalı evlenenlerin, öncesinde tanışmadan evlenenlere göre daha yüksek toplumsal cinsiyet rolü stresi yaşadığı saptanmıştır.

Ailesi asgari ücret ve altı gelire sahip olan öğrencilerde, KTCRSÖ puan ortancasının daha düşük, asgari ücret üstü gelire sahip olanlarda ise KTCRSÖ puan ortancasının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelirine göre KTCRSÖ puan ortancası arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($KW=6.693$, $p=0.01$).

Öğrencilerin KTCRSÖ puan ortancası ile ailenin gelirini algılama durumu ($KW=3.405$, $p=0.182$), annenin ($KW=5.599$, $p=0.06$) ve babanın ($KW=8.017$, $p=0.091$) eğitim durumu arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Annesi çalışmayan öğrencilerin KTCRSÖ puan ortancasının en düşük (89), annesi çalışan öğrencilerin ise en yüksek puan ortancasına (93) sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin annelerinin meslek durumuna göre KTCRSÖ puan ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($U=74249.5$, $p=0.000$). Diğer yandan babası işsiz olan öğrencilerin en düşük KTCRSÖ puan ortancasına sahip olduğu, yapılan istatistiksel analizde öğrencilerin babalarının meslek durumu ve KTCRSÖ puan ortancası arasında anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır ($KW=3.352$, $p=0.501$).

3.3. KTCRSÖ ve ABTÖ Arasındaki İlişki

3.3.1. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Puan Ortancaları

Tablo 10: Öğrencilerin Anne Baba Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancaları

Anne Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları	N	Ortanca	Min-Max
Demokratik Anne Tutumu	856	65.0	19-75
Koruyucu Anne Tutumu	856	31.0	15-75
Otoriter Anne Tutumu	856	17.0	10-50
Demokratik Baba Tutumu	856	61.0	15-75
Koruyucu Baba Tutumu	856	30.0	15-75
Otoriter Baba Tutumu	856	19.0	10-50

Tablo 10’ da öğrencilerin anne baba tutum ölçeği ve alt boyutlarından anne ve baba için ayrı alınmış olan puan ortancaları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ‘demokratik anne tutumu’ puan ortancası 65,0, ‘koruyucu anne tutumu’ puan ortancası 31,0, ‘otoriter anne tutumu’ puan ortancası 17,0, ‘demokratik baba tutumu’ puan ortancası 61,0, ‘koruyucu baba tutumu’ puan ortancası 30,0 ‘otoriter baba tutumu’ puan ortancası 19,0 olarak saptanmıştır.

3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeğinden Alınan Puan Ortancaları ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi ile İlişkisine Yönelik Bulgular

Tablo 11: Anne Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Ölçeği Arasındaki İlişki

Değişkenler		ABTÖ Alt Boyutları					
		DAT	KAT	OAT	DBT	KBT	OBT
KTCRSÖ	R	0.069	- 0.012	- 0.034	0.069	- 0.022	- 0.041
	P	0.043	0.72	0.32	0.043	0.521	0.232

Spearman’s Correlasyon Test

DAT; demokratik anne tutumu, **KAT**; koruyucu anne tutumu, **OAT**; otoriter anne tutumu, **DBT**; demokratik baba tutumu, **KBT**; koruyucu baba tutumu, **OBT**; otoriter baba tutumu.

Tablo 11’de anne baba tutum ölçeği alt boyutları ile toplumsal cinsiyet rolü stres ölçeği arasındaki ilişki verilmiştir. Anne baba tutum ölçeği ve toplumsal cinsiyet rolü stres ölçeği arasında yapılan korelasyon analizi sonucu; demokratik anne ve baba tutumu ile toplumsal cinsiyet stres düzeyi arasında, çok zayıf oranda pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır ($r= 0.069$, $p< 0.05$). Koruyucu anne tutumu, otoriter anne tutumu, koruyucu baba tutumu, otoriter baba tutumu ile KTCRSÖ puan ortancası arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır.

Bölüm IV

4. Tartışma

İnsan yaşamının her alanını etkileyen ve yaşamın şekillenmesinde büyük öneme sahip toplumsal cinsiyet algısının, nasıl şekillendiği ve nelerden etkilendiği merak konusu olmuş, birçok disiplin tarafından araştırma konusu yapılmıştır (Ünal ve diğerleri, 2017; Uzun ve diğerleri, 2017; Seçgin ve Kurnaz, 2015; Güzel, 2014; Ersan, 2009).

Toplumsal cinsiyet algısı ve toplumsal cinsiyet rolleri sonucunda oluşan eşitsizlik, kaynaklardan, fırsatlardan ve hizmetlerden eşit oranda yararlanamama, eşitlikçi olmayan sorumluluklar, toplumun her kesiminde yaşanan ilişkileri belirlemekte ve kadınlar açısından kapsamlı bir stres kaynağına dönüşmektedir (Atış, 2010; Zeyneloğlu, 2008; Bekar, 2010).

Kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi ve etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmada; birinci sınıfta öğrenim gören, 1-2 kardeşe sahip, annesi çalışan, anne babası önceden tanışarak evlenen, ailesi asgari ücretin üstünde gelire sahip ve ‘herhangi bir dine inanmıyorum’ diyen kadın üniversite öğrencilerinin, toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyinin yüksek olduğu bulunmuş ve bu bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

4.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri, Dini İnanç ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyine Yönelik Tartışma

Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıfın, toplumsal cinsiyet rolü stresini etkileyebileceği düşünülen faktörlerden biri olduğu belirlenmiştir. Toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi sınıf değişkenine göre incelendiğinde sınıflar arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyinin (ortanca puanı 93), dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilere oranla (ortanca puanı 91) daha yüksek olduğu ancak ikinci sınıfta öğrenim görenlerin en düşük (ortanca puanı 91) stres düzeyine sahip sınıf olduğu belirlenmiştir.

Literatür incelendiğinde, toplumsal cinsiyet rolü stresi ve öğrencinin öğrenim gördüğü sınıfı inceleyen direk bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak toplumsal cinsiyet rolü ile ilgili bazı çalışmalar mevcuttur. Toplumsal cinsiyet rolünün nasıl kazanıldığına yönelik yaklaşımlara göre, çocukların toplumsal cinsiyetlerine ait rolleri ilk toplumsallaşma ortamı olan ailede öğrendikleri belirtilmektedir (Dökmen, 2004). Bununla beraber adölesanların toplumsal cinsiyet algısının ebeveynlere göre şekillendiği, üniversitede öğrenim gördüğü süreye paralel olarak da eşitlikçi tutum lehine şekil aldığı ifade edilmektedir (Atış, 2010). Bu araştırmanın sonucuna göre KTCRS düzeyi ortancasının birinci sınıfta en yüksek, ikinci sınıfta en düşük olduğu bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet rolü ile sınıf arasında negatif yönde ilişki olduğu, yani eğitimle birlikte toplumsal cinsiyet rolüne bağlı stresinde azaldığı söylenebilir. Ancak ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin düşük stres düzeyine sahip olması KTCRSÖ puan ortancasını etkileyebileceği düşünülen diğer faktörlerden etkilendiği düşünülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkileyeceği düşünülen faktörlerden bir diğeri yaş faktörüdür. Bu çalışmada yaş gruplarının, toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyini etkilemediği belirlenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi ve yaş arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak Zeyneloğlu (2008), Karasu, Göllüce, Güvenç, ve Çelik' in (2017) toplumsal cinsiyet rolüne yönelik yapılmış çalışmaları mevcuttur. Bu çalışmalarda da yaş faktörünün toplumsal cinsiyet rol tutumunu etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü stresini etkileyeceği düşünülen faktörlerden bir diğeri de kardeş sayısıdır. 1 veya 2 kardeşi olan öğrencilerde toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyinin (puan ortancası 92), 5 veya üzeri kardeş olanlara (puan ortancası 81) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde toplumsal cinsiyet rolü ve kardeş sayısına yönelik çalışmalar incelendiğinde; Zeyneloğlu'nun 2008 yılında yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmış, bunda kardeş sayısının fazla olmasıyla aile içi sorumlulukları paylaşmanın mümkün oluşu ve kardeşlerin aile içinde arkadaşça büyüme imkanı bulmalarından kaynaklı olabileceğini söylemiştir. Atış (2010) ise yapmış olduğu çalışmada kardeş sayısının cinsiyet rol tutumunu etkilemediği sonucunu rapor etmiştir.

Bu çalışmanın bulgularına göre öğrencilerin mezun olduğu okul ve aile tipi değişkenlerinin toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyini etkilemediği belirlenmiş ve yapılan istatistiksel analizde anlamlı fark bulunmamıştır. Literatürdeki toplumsal cinsiyet rolünü inceleyen çalışmalara bakıldığında farklı sonuçlar bulunmuştur. Bu araştırmanın bulgularına paralel olarak, Atış (2010) çalışmasında öğrencinin mezun olduğu lisenin ve aile tipinin toplumsal cinsiyet rol tutumunu etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Dinç ve Çalışkan'ın (2016) yaptığı çalışmada ise aile tipinin öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumunu etkilediği, çekirdek aileden gelen öğrencilerin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu bildirilmiştir.

Dini inanç insan hayatını etkileyen önemli bir faktördür. Bu çalışmada herhangi bir dine inanmadığını beyan eden öğrencilerin stres düzeyi (puan ortancası 97), herhangi bir dine inanıp gerekliliklerini yerine getirdiğini beyan eden (puan ortancası 87) öğrencilere göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Buradan yola çıkarak; bu durum, herhangi bir dine inanmadığını beyan eden öğrencilerin, daha fazla toplumsal cinsiyet rollerine yönelik toplumsal baskıya maruz kaldığını, geleneksel anlayışa sahip toplumda, eşitlik talebinde bulunan kadınların yaşayabileceği stresin fazla olması ihtimaline bağlanmıştır (Bayar, Avcı, ve Koç, 2017).

Literatür incelendiğinde dinin en büyük işlevinin, dünya üzerindeki mensuplarına olaylar karşısındaki tutum ve davranışlarını belirleyen bir zihniyet kazandırma işlevi olduğu belirtilmiştir (Berger, 1995). Bununla birlikte dinin temel toplumsal ritüellerin (doğum, evlenme, cenaze işlemleri, yoksullara yardım vb.) yerine getirilmesinde sosyal ve siyasal alanda etki sahibi olduğu ve toplumu etkileme gücünün fazla olduğu söylenmektedir (Lundberg, 1970). Diğer yandan dinin meşrulaştırma aracı olduğu vurgusu yapılmaktadır. Bu sebepten dolayı din faktörünün toplumsal cinsiyet rolünü olumsuz etkilediği ancak İslamiyet'in diğer dinlere kıyasla olumlu etkisinden bahsedilmiştir (Gürhan, 2010; Sağlam, 2016). Ancak tüm dinlerin toplumsal cinsiyet rolünü ve algısını olumsuz etkilediğini, teslimiyetçi anlayış ve önden kabul yarattığını söyleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Arsel , 1991; Beauvoir, 1993). Kaya'nın (2015) "Günümüzde Dindarlık ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Algıları Üstüne Bir Araştırma" adlı çalışmasında da dindarlık değişkeninin toplumsal cinsiyet rolü tutumu üzerinde etkili olduğu, kadınların 'boyun eğici davranış' eğiliminin erkeklere göre daha fazla olduğu sonucu rapor edilmiştir.

4.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özellikler ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyine Yönelik Tartışma

Öğrencilerin doğdukları yer ve en uzun yaşadıkları yere ilişkin yapılan incelemede her iki değişkenin de toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyini etkilemediği belirlenmiş, yapılan istatistiksel analizde aradaki farkın anlamsız olduğu bulunmuştur ($p>0.05$). Literatür incelendiğinde, kişinin doğduğu yer ve en uzun yaşadığı yerin sahip olduğu toplumsal yapı gereği toplumsal cinsiyet rol stresini etkilemesi beklenmektedir. Literatürde doğum yeri, en uzun yaşanan yer ve toplumsal cinsiyet rolü stresini inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak toplumsal cinsiyet rolüne yönelik çalışmalar mevcuttur. Türkmenoğlu (2016) yaptığı çalışmada doğdukları yerin kültürel yapısının, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rol tutumunu etkilediğini bildirmiştir. Zeyneloğlu (2008) ise çalışmasında gelişmiş düzeye sahip ilde doğan öğrencilerin daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarını saptamıştır.

4.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Evlenme Şekli, Meslek, Öğrenim ve Gelir Durumuna İlişkin Özellikleri İle Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyine Yönelik Tartışma

Bu araştırmada; öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresini etkileyeceği düşünülen faktörlerden anne ve babanın evlenme şekli ile toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi arasında yapılan istatistiksel analizde anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Anne babası öncesinde tanışıp anlaşarak evlenen öğrencilerin (puan ortancası 91) yaşadıkları stres düzeyinin anne babaları önceden tanışmadan evlenen (puan ortancası 84) bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresini etkileyeceği düşünülen faktörlerden bir diğeri ailenin ortalama aylık geliridir. Yapılan istatistiksel analiz sonucuna göre ailesinin ortalama aylık geliri, asgari ücret ve altında olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi (puan ortancası 85.5), ailesinin ortalama aylık geliri asgari ücretin üstünde (puan ortancası 91) olan öğrencilere göre daha düşük çıkmıştır.

Literatür incelendiğinde, sosyoekonomik durumun toplumsal cinsiyet algısını olumlu etkilediği belirtilmektedir. Sosyoekonomik düzey arttıkça toplumsal cinsiyette eşitlikçi tutumun artacağı yönünde veriler bulunmaktadır (Altuntaş ve Altınova, 2015). Kaya (2015) yapmış olduğu çalışmada, sosyoekonomik düzeyin toplumsal cinsiyet rol tutumunu olumlu etkilediği sonucunu bulmuştur. Buna göre eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip öğrencilerin, geleneksel toplumda yaşadıkları baskı ve zorlanmadan ötürü daha fazla KTCRS düzeyine sahip olduğunu söylenebilir. Diğer yandan Dinç (2016) çalışmasında bu araştırmanın tersine, sosyoekonomik düzey ile toplumsal cinsiyet rol tutumu arasında anlamlı bir fark bulunmadığını bildirmiştir.

Literatürde ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça çocukların daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirtilmektedir (Erzeybek, 2015). Bu araştırmaya göre anne ve baba eğitimi ile toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ayrıca çocuğun doğduğu andan itibaren anne ile daha fazla vakit geçirmesi ve annenin ev içinde sergilediği cinsiyet rolünün özellikle kız çocuklar üzerinde daha etkili olması beklenmektedir. Bu noktada araştırma sonucunun özellikle anne eğitimine ilişkin kısmının literatür bilgisi ile uyuşmaması dikkat çeken bir noktadır.

Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresini etkileyeceği düşünülen faktörlerden bir diğeri anne ve babanın mesleğidir. Yapılan analizde, annenin mesleği ile toplumsal cinsiyet rol stresini arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan baba mesleği ile toplumsal cinsiyet rol stresini arasında ise herhangi bir fark saptanmamıştır. Günümüzde gelenekselleşmiş ataerkil ilişki biçimlerinin, toplumsal cinsiyet algısını olumsuz etkilediği düşünülmekte, bu noktada kadının iş yaşamına girmesiyle ataerkil aile yapısının kısmen de olsa değişiklik göstermesi beklenmektedir (Karasu ve diğerleri, 2017). Diğer yandan literatürde anne babanın mesleği ile toplumsal cinsiyet rol stresini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Atış (2010) yapmış olduğu çalışmada annenin çalışma durumunun toplumsal cinsiyet rol tutumunu olumlu etkilediğini bildirirken babanın çalışma durumu ile toplumsal cinsiyet rol tutumu arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

4.4. Anne Baba Tutumu ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres Düzeyi ile İlişkisine Yönelik Tartışma

Bu araştırmada; öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresini etkileyeceği düşünülen faktörlerden anne ve baba tutumu ile toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Toplumsal cinsiyet rolünün nasıl kazanıldığına yönelik kuramsal yaklaşımlara göre, çocuklar ilk toplumsallaşma ortamı olan ailede ait oldukları cinsiyetten beklenen toplumsal rolleri öğrenir ve içselleştirirler (Dökmen, 2004). Bunun yanında çocukların toplumsal cinsiyet algısının anne babanın toplumsal cinsiyet rolü tutumundan etkilendiği, çekirdek ailede yetişmiş çocukların, geleneksel aile yapısında büyümüş olanlara göre toplumsal cinsiyet algısının daha esnek olduğu bildirilmektedir (Erzeybek, 2015; Eşsizoglu, 2012). Diğer yandan Gümüsoğlu (2004) 'İlköğretim Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları' adlı çalışmada, çocukların toplumsal cinsiyet rolü algılarının her şekilde geleneksel algıya işaret ettiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmaya katılan çocukların anneleri çalışıyor bile olsa annenin görevini yemek ve ev işi yapmak, babanın görevinin ise televizyon izlemek ve gazete okumak olarak belirtmişlerdir.

Bölüm V

5. Sonuç ve Öneriler

Kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi ve etkileyen etmenlerin belirlenmesi amaçlanan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir.

Öğrencilerin yaş ortalaması 21 ± 2 , % 32.5'si birinci sınıf, % 36.4'ü ikinci sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin % 63.9'u tek yada iki kardeşe sahiptir. % 62.9'u Anadolu-Süper-Fen Lisesi mezunu, % 82.9'u çekirdek aileye sahiptir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 42.2'si dini inanışını; 'herhangi bir dine inanıyor, gereklerini yerine getiriyor', %43.8'i ise 'herhangi bir dine inanıyor ve gereklerini yerine getirmiyor' şeklinde cevaplamıştır. Öğrencilerin % 45.8'inin doğduğu yer Ege Bölgesi, % 45.9'unun en uzun yaşadıkları yerin il olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin % 49.3'ü kendileri tanışıp anlaşarak, % 35.7'si görücü usulü ile sonradan tanıyıp onaylayarak evlenmiştir. Ailenin aylık ortalama geliri % 12.9'unun asgari ücret ve altı, % 87.1'inin asgari ücret üstü gelire sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin % 41.4' ü ilkokul, babalarının ise % 26.9'u ilkokul, % 29.3'ü lise mezunudur. Öğrencilerin annelerinin % 61.0' i ev hanımı, babalarının % 24.1'i işçi, % 31.4'ü serbest çalışan ve % 25.1' i ise emekli olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin KTCRSÖ toplam puan ortancasının 91.00 olduğu, elde edilen bu sonuca göre de, öğrencilerin yüksek düzeyde toplumsal cinsiyet rolü stresine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin okudukları sınıflara göre KTCRSÖ puan ortancası arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Buna göre H_1 hipotezi doğrulanmıştır.

Yaş gruplarına göre KTCRSÖ puan ortancası arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Öğrencilerin kardeş sayısına göre KTCRSÖ puan ortancası arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$).

En son mezun olduğu okul ve aile tipi ile KTCRSÖ puan ortancası arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Öğrencilerin dini inanç durumlarına göre KTCRSÖ puan ortancası arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Buna göre H_2 hipotezi doğrulanmıştır.

Öğrencilerin doğum yerleri ile KTCRSÖ puan ortancası arasında yapılan istatistiksel analizde anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$). Bu sonuca göre H_3 hipotezi doğrulanmamıştır.

Öğrencilerin en uzun yaşadıkları yer ile KTCRSÖ puan ortancası arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Ebeveynlerinin evlenme şekline göre KTCRSÖ puan ortancası arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$).

Ailelerinin aylık ortalama gelirine göre KTCRSÖ puan ortancası arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Buna göre H_4 hipotezi doğrulanmıştır.

Annenin eğitim durumu ile KTCRSÖ puan ortancası arasındaki ilişkide istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$). Buna göre H_5 hipotezi doğrulanmamıştır.

Annenin mesleği ile KTCRSÖ puan ortancası arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$).

Babanın eğitim durumu ile KTCRSÖ puan ortancası arasındaki ilişkide istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Babanın mesleği ile KTCRSÖ puan ortancası arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0.05$).

KTCRSÖ ve demokratik anne baba tutum ölçeği arasında, çok zayıf oranda pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır ($r = 0.069$, $p < 0.05$). Otoriter ve koruyucu anne baba tutumu ile KTCRSÖ puan ortancası arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0.05$).

Bu sonuçlardan yola çıkarak toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyinin azaltılabilmesi için bireysel aydınlanmadan öte toplumsal bir aydınlanmaya ve değişime ihtiyaç olduğunu söylemek mümkündür. Bu doğrultuda;

Anaokulundan başlayarak zorunlu eğitim ve üniversite eğitimi sırasında toplumsal cinsiyet eşitliği dersleri müfredata eklenmeli,

Milli eğitim bakanlığı bünyesinde, tüm eğitimcileri içeren eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısı oluşturulmasına yönelik uzun vadeli eğitimler planlanmalı,

Kadınların toplumsal üretime katılmasını kolaylaştıran ve de teşvik eden sosyal politikalar geliştirilmeli,

Okullarda ve yerel yönetimlerde, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik eşitlikçi tutum kazanmalarını sağlayacak eğitimler organize edilmeli,

Üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliğine vurgu yapan seminerler düzenlenmeli akademik faaliyetlerde gündemin en önemli başlıkları arasında yer almalı,

Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi için kullanılan tüm materyallerin eşitlikçi mesajlar içermesi sağlanmalı,

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden ürettiği düşünülen tüm alanlarda denetim sağlanmalı, yazılı ve sözlü basında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda hassasiyet geliştirilmesi sağlanmalı,

Siyasal, sosyal ve hukuksal tüm alanlardaki karar organlarına kadınların aktif katılımı sağlanmalı, pozitif ayrımcılık uygulanmalıdır.

Toplumda eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısını geliştirmeyi ya da oluşturmaya hedefleyen sosyal politikalar geliştirilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Adak, S. (2016). Siyaset ve Toplumsal Cinsiyet. D. F. Saygılıgil içinde, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* (s. 17-31). İstanbul: Dipnot Yayıncılık.
- Akdemir , B. (2010). Kriz Sürecinde İşten Çıkarılan ve Çalışan İş Görenlerin Stres Faktörlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 30(1), 125-140.
- Akdeniz , S. (2009). Ergenlerin Meslek Kararı Verme Yetkinlik Algılarının, Algılanan Ana-Baba Tutumu ve Bazı Özlük Nitelikleri Açısından İncelenmesi. Konya.
- Akın, M., Aydemir, M. A. (2007). Üniversitede Okuyan Kız Öğrencilerin Cinsiyet Rolü Tutumu Bağlamında Aile ve Evlilik Kurumlarına Bakışları. *Journal of Social Sciences*, 43-60.
- Aksakoğlu, G. (2013). *Sağlıkta Araştırma ve Çözümleme*. İzmir: Meta Basımevi.
- Aksu, B. (2009). *Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık*. 07 30, 2018 tarihinde İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi (Seçbir): www.secbir.org. adresinden alındı
- Altınova, H., Duyan, V. (2013). Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(2).
- Altun, M. (2007). Medya ve Toplumsal Cinsiyet Algısı. *Aile ve Toplum*, 3(11), 71-75.
- Altuntaş, O., Altınova, H. (2015). Toplumsal Cinsiyet Algısı İle Sosyo-Ekonomik Değişkenler Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *Turkish Studies*, 10(6), 83-100.
- Arsel , İ. (1991). *Şeriat ve Kadın*. İstanbul: Kurtiş Matbaası.
- Arslan, A. (2015). Tarihin Arka Odası'nda 'Kadın'. *İlef Dergisi*, 2(1), 77-95.
- Asan, H. T. (2010). Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik ve Öğretmenlerin Cinsiyetçilik Algılarının Saptanması. *Feminist Eleştiri*, 2(2), 65-75.

- Ataklı Yavuz, R. (2016). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Ekseninde Kadın İstihdamı ve Ekonomik Şiddet. *Dergipark*. Erişim adresi (09 10 2017): <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/305615>
- Atış, F. (2010). Ebelik/ Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Ayçiçek, E. (2015). Sınıflı Toplumlarda ‘Kadın’ın Kurtuluşunun Toplumsal İnşasında İki Pozisyon: Marksist Feminizm Ve Sosyalist Feminizm. *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 49-82.
- Aydın, M., Özen Bekar, E., Yılmaz Gören, Ş., Sungur, M. (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 223-242.
- Aydoğdu, F., Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö., Ünal , S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rolüne Yönelik Görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 23(5), s. 183-189.
- Azazi Aslan, S. (2005). Ergenlerde Ana-Baba Tutumu, Sınav Kaygısı, Ders Çalışma Becerilerinin Lise Giriş Sınavını Yordama Düzeyleri. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Baldwin, A. L. (1945). Socialization and The Parent Child Relationship. *Child Development*, 127-136.
- Baluch, S. (2004). The Influence of Authoritarian Attitudes, Gender Role Attitudes, and Ethnic Identity Upon Attitudes Towards Woman Abuse. *ETD Collection For Fordham University*.
- Bayar, Ö., Haskan Avcı, Ö., Koç, M. (2017). Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği’nin (KTCRSÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(41), 284-297.

- Bayar, Ö., Haskan Avcı, Ö., Koç, M. (2017). Kadın Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi, Namus Anlayışı ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu. *Ulakbilge*, 5(17), 1835-1853.
- Beauvoir, S. (1993). *İkinci Cins* (Çev. B. Onaran). İstanbul: Payel Yayıncılık.
- Bekar, M. (2010). Kadının Sosyalizasyonu. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 98-117.
- Bekleviç, A. Ç. (2013). Bir Üniversite Hastanesi Araştırma Görevlilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Çalışma Yaşamında Toplumsal Cinsiyet Rollerini Algısının Değerlendirilmesi. Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Berger, P. (1995). Dini Kurumlar, Çev: Adil Çiftçi. *DEÜİFD*(9), 425-465.
- Bilican Gökkaya, V. (2014). Cam Tavan, Kadın ve Ekonomik Şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 371-383.
- Buri, R. J., Louiselle, P. A., Misukanis, T. M., & Mueller, R. (1988). Effects of Parental Authoritarianism and Authoritativeness on Self-Esteem. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 14(2), 271-282.
- Butler, J. (2005). *Cinsiyet Belası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Connel, R. W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*, Çev. Cem Soydemir. İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.
- Çabuk Kaya, N. (2012). *Türkiye' de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Eğitim*. Erişim adresi: http://kizlarinegitimi.meb.gov.tr/KEP-I/files/img/toplum_cinsiyet_ve_egitim.pdf
- Çamur Duyan, G. (2010). Yoksulluğun Kadınlaşması: Altındağ Örneği. *Aile ve Toplum*, 6(22), 19-29.
- Demirgöz Bal, M. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Genel Bakış. *KASHED*, 1(1), 15-28.
- Derince, M. Ş. (2012). Toplumsal Cinsiyet, Eğitim ve Anadili. *Diyarbakır Siyasal ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü*, 15-44.

- Dinç, A., Çalışkan, C. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıkları. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3671-3683.
- Dökmen, Z. Y. (2004). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Duncan, L. E., Peterson, B. E., & Winter, D. G. (1997). Authoritarianism and Gender Roles: Toward a Psychological Analysis of Hegemonic Relationships. *SAGE journals*, 41-49.
- Durgun, C., Gök, G. (2017). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Bağlamında Brics ve G7 Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. *BUJSS*, 10(2), 20-32.
- Dünya Ekonomi Forumu Küresel Cinsiyet Eşitliği Uçurumu Raporu*. Erişim adresi (30 11 2017): <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/news/none-dunya-ekonomi-forumu-2017-kuresel-cinsiyet-es/>
- Eagly, A. (1983). Gender and Social Influence. *American Psychologist*, 971-981.
- Eisler, R. M., Franchina, J. J., Moore, T. M., Honeycutt, H. G., & Rhatigan, D. L. (2000). Masculine Gender Role Stress and İntimate Abuse: Effects of Gender Relevance of Conflict Situations on Men's Attributions and Affective Responses. *Psychology Of Men & Masculinity*, 1(1), 30-36.
- Elçik, G. (2016). Beden, İki Nokta Üst Üste. D. F. Saygılıgil içinde, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* (s. 185-2010). İstanbul: Dipnot Yayıncılık.
- Engels, F. (1884). *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*, Çev. Kenan Somer. Ankara: Sol Yayınları.
- Ereş, F. (2016). Türkiye’de Kadının Statüsü ve Yansımaları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40-52.
- Erkan, S. (1993). Ana-Babalarını Demokratik, Otoriter ve İlgisiz Olarak Algılayan Bireylerin Benlik-Kavramları ile İdeal Benlik Kavramlarının Bağdaşım Dereceleri Arasındaki Farklar. *Eğitim Dergisi*(6).
- Ersan, E. (2009). Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 209-230.

- Ersoy, D. (2016). Stresli Kişilik Yapısı ve İş Kazasına Yatkınlığı Arasındaki İlişki. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İK Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Yöneticiliği Yüksek Lisans Tezi.
- Erzeybek, B. (2015). Anne-Babaların Çocuklarını Yetiştirirken Benimsedikleri Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D., Demirgürz, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 46-63.
- Eşsizoglu, A. (2012). *Aile Yapısı ve İlişkileri*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları. Erişim adresi: <http://eogrenme.anadolu.edu.tr/eKitap/evi101u.pdf>.
- Faucault, M. (2007). *Cinsiyetin Tarihi, Çev.H. Tanrıöver*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gillespie, B., & Eisler, R. (1992). Development of The Feminine Gender Role Stress Scale: A Cognitive-Behavioral Measure of Stress, Appraisal, and Coping for Women. *Behavior Modification*, 16(3), 426-438.
- Gökalt, P. (2013). *Stres, Anksiyete ve Kadın*. Ankara: HÜKSAM Yayınları.
- Gümüsoğlu , F. (2004). İlköğretim Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları. *Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma* (s. 317-327). içinde İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Yayınları.
- Gümüsoğlu, F. (2008). Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet. *Toplum ve Demokrasi*, 39-50.
- Günay, G., Bener, Ö. (2011). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), 157-173.
- Gürhan, N. (2010). Toplumsal Cinsiyet ve Din. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*(4), 58-79.
- Güzel, E. (2014). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık ve Medyanın Rolü. *Global Media Journal*, 185-193.

- Humm, M. (2002). *Feminist Edebiyat Eleştirisi*. Gönül Bakay (Ed.), İstanbul: Say Yayınları.
- Iversen, V. (2003). Intra-Household Inequality: A Challenge For The Capability Approach? *Feminist Economics*, 9(2), 93-115.
- Jakupcak, M., Lisak, D., & Roemer, L. (2002). The Role of Masculine İdeology and Masculine Gender Role Stress in Men's Perpetration of Relationship Violence. *Psychology of Men & Masculinity*, 3(2), 97-106.
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu*. Erişim adresi (15 02 2019):
<http://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/veriler/2845/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2017-veri-raporu>.
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016)*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Erişim adresi (15 02 2019) :
<https://kadininstatusu.aile.gov.tr>.
- Karabayeser, M. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Anne baba Tutumları ve Stresli Yaşam Olaylarına Göre Psikolojik İyi Oluş. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek lisans Tezi.
- Karasu, F., Göllüce, A., Güvenç, E., Çelik, S. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 21-27.
- Kaya, Ş., Uysal, V. (2015). Günümüzde Dindarlık ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Algıları Üstüne Bir Araştırma. *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 646-662.
- Kılıç, Z. (2013). *Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Çocuk Yetiştirmeye Etkileri, Araştırma Raporu 2013*. Erişim adresi (01 15 2018):
<http://www.cocukhaklariizleme.org>.
- Koray, M. (2011). 'Avrupa Birliği ve Türkiye’de “Cinsiyet” Eşitliği Politikaları: Sol Feminist Bir Eleştiri'. *Çalışma ve Toplum*, 13-54.
- Kurşun, E. (2016). Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü’nde Çalışan Personelin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarının Belirlenmesi. Ondokuz Mayıs

- Kuzgun, Y., Eldeleklioğlu, J. (2005). Anne Baba Tutumları Ölçeği. Y. Kuzgun, F. Bacanlı (Ed.) içinde, *Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Kullanılan Ölçekler* (s. 64-76). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Tic. Ltd.Şti.
- Levine, S., & Ursin, H. (1991). What is Stress? *Psychology*, 2(9).
- Lippa, R., & Arad, S. (1999). Gender, Personality, And Prejudice: The Display of Authoritarianism and Social Dominance in Interviews with College Men and Women. *Journal of Research in Personality*(33), 463-493.
- Lundberg, A. (1970). *Sosyoloji*. Ankara: Siyasal Bilimler Derneği Yayınları.
- Martz, D., Handley, K., & Eisler, R. (1995). The Relationship Between Feminine Gender Role Stress, Body Image, and Eating Disorders. *Psychology of Women Quarterly*, 19(4), 493-508.
- Mate, G. (2003). *Vücudunuz Hayır Diyorsa, Çev. Defne Orhun*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Millett, K. (2011). *Cinsel Politika, Çev. Seçkin Selvi*. İstanbul: Payel Yayınevi.
- Moore, T., & Stuart, G. (2004). Effects of Masculine Gender Role Stress on Men's Cognitive, Affective, Physiological, and Aggressive Responses to Intimate Conflict Situations. *Psychology of Men & Masculinity*, 5(2), 132-142.
- Mora, N. (2005). Kitle İletişim Araçlarında Yeniden Üretilen Cinsiyetçilik ve Toplumda Yansıması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.
- Ökten, Ş. (2009). Toplumsal Cinsiyet Ve İktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Toplumsal Cinsiyet Düzeni. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 302-312.
- Öngen, B., Aytaç, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi. *Sosyoloji Konferansları*(48), 1-18.
- Öşme, P. (2015). *Kadın Erkek Eşitliği ve Toplumsal Cinsiyet Eğitime Hoşgeldiniz*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Erişim adresi (09 11 2017): <http://www.avrasya.edu.tr/wp>

- Özcan, A. (2012). Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarına Etkisi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Özçatal, E. (2011). Ataerkillik, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Çalışma Yaşamına Katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 21-39.
- Özkürallı, İ. (2016). Queer Teori. D. F. Saygılıgil içinde, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* (s. 211-227). İstanbul: Dipnot Yayıncılık.
- Özsoy, A. (2015). Yerli Televizyon Dizilerinde Farklılaşan Toplumsal Cinsiyet Temsilleri Üzerine Bir Tartışma. D. Ş. Yavuz (Ed.) içinde, *Toplumsal Cinsiyet ve Medya* (s. 226-246). İstanbul: Heyamola Yayınları.
- Sağlam, F. (2016). Kitap İncelemesi: Toplumsal Cinsiyet Din ve Kadın. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(6), 83-89.
- Sağlam, S. (2007). Lise Öğrencilerinin Ana Baba İletişimi Sosyal Destek ve Ana Baba Tutumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Sankır, H. (2013). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anlamlandırılış Biçiminin “Kadın Sanatçı Kimliği”nin Oluşum Sürecine Etkileri. 1-26. Erişim adresi (15 11 2017): <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr>.
- Savcı, İ. (1999). Toplumsal Cinsiyet Ve Teknoloji. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54(1), 123-142.
- Seçgin, F., Kurnaz, Ş. (2015). Sosyal Bilgiler Dersinde Toplumsal Cinsiyet Etkinliklerinin Öğrencilerin Algı ve Tutumlarına Etkisi. *Uluslar Arası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 24-38.
- Seçgin, F., Turan, A. (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *Journal of New World Sciences Academy*, 6(4), 2446-2458.
- Seedat, S. (2009). Cross-National Associations Between Gender and Mental Disorders in the World Health Organization World Mental Health Surveys. *Arch Gen Psychiatry*, 66(7), 785-95.

- Selye, H. (1956). *The Stress of Life*. United States: McGraw-Hill Book Company .
- Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-19.
- Smith, S. (2005). *Kadınlar ve Sosyalizm, Çev.Etkin Bilen*. İstanbul: Yordam Basın ve Yayın.
- Soctt, J. W. (1986). Gender; A Useful Category of Historical Analysis. *The American Historical Rewiew*, 91(5), s. 1053-1075.
- Spera , C. (2005). A Review of the Relationship Among Parenting Practices, Parenting Styles, and Adolescent School Achievement. *Educational Psychology Review*, 125-146.
- Sunbas, A. (2015). Kayıp Kadınlar: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kapasite. *Kadın/Women 2000*, 16(1), 1-20.
- Şener, G., Çavuşoğlu, Ç., Irklı, H. İ. (2016). Medya ve Toplumsal Cinsiyet. D. F. Saygılıgil içinde, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* (s. 163-183). İstanbul: Dipnot Yayınları.
- Şengül, M. B. (2016). Kadın Edebiyatı: Bir Varoluş Mücadelesi. *İnternational Journal of Social Science* , 203-211.
- Şimşek , H. (2011). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kadın Üreme Sağlığına Etkisi: Türkiye Örneği. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(2), 119-126.
- Toraman Uysal, A. (2018). Toplumsal Cinsiyet ve Üreme Sağlığında Erkeklerin Rolü . *Türkiye Klinikleri*, 27-34.
- Turan, N., Öztürk, A., Kaya, H., & Atabek Aştı, T. (2011). *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1).
- Türkiye İstatistik Kurumu*. (2014). Erişim adresi (07 02, 2018): <http://www.tuik.gov.tr>
- Türkiye İstatistik Kurumu*. (2017). Erişim adresi (10 02, 2019): <http://www.tuik.gov.tr>

- Türkmenoğlu, D. (2016). Hemşirelik Öğrenimi Gören Birinci ve Son Sınıf Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin.
- UNICEF . (2007). *Gender Equality- The Big Picture*. New York. Erişim adresi: <http://www.unicef.org.tr>
- Urhan , B.,Etiler, N. (2011). Sağlık Sektöründe Kadın Emeğinin Toplumsal Cinsiyet Açısından Analizi. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. 191-215
- Urhan, B. (2016). Kadın Emeği ve Toplumsal Cinsiyet. D. F. Saygılıgil içinde, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* (s. 119-150). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Uygun Aytemiz, B. (2016). Edebiyat ve Toplumsal Cinsiyet. D. F. Saygılıgil içinde, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Uzun, Z., Erdem, S., Güç, K., Şafak Uzun, A. M., Erdem, E. (2017). Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Eğitimin Etkisi: Deneyisel Bir Çalışma. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 678-693.
- Ünal, F., Tarhan , S., Çürükverioğlu Köksal, E. (2017). Toplumsal Cinsiyet Algısını Yordamada Cinsiyet, Sınıf, Bölüm Ve Toplumsal Cinsiyet Oluşumunun Rolü. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 227-236.
- Vargel Pehlivan, V. (2016). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kuramsal Yaklaşımlar: Bir Literatür Taraması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(31), 497-521.
- Vatandaş, C. (2011). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Dergipark*, (35). Erişim adresi (07 07 2017): <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/100951> adresinden alındı
- Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu , K., Taşkın, L. (2007). Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 14(2), 26-38.
- Verma , R., Balhara, Y., & Gupta, C. (2011). Gender Differences İn Stress Response: Role of Developmental and Biological Determinants. *Industrial Psychiatry Journal*, 20(1), 4-10.

- Woolf, V. (2014). *Kendine Ait Bir Oda, Çev. Handan Saraç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeniçun, Y. (2018). Genç Yetişkinlerde Anne Baba Tutumu ve Duygu Düzenlemenin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu ile İlişkisi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldırım, S., Özdemir, A. (2017). Yapabilirlikten Yoksunluk Bağlamında Türkiye’de Kadın Yoksulluğu. *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 2(4), 50-83.
- Yılmaz, M., Şahin, K. (2014). Anne Baba Tutumları ve Kardeş Sırasının Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışlarının Gelişimine Etkisi. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 4(6), 131-157.
- Yılmaz, V. (2012). Stresin Bireysel Performans Üzerine Etkileri. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Yücel, Y. (2013). Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarının, Benlik Saygısı ve Öğrenilmiş Çaresizlikle İlişkisi. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Zeyneloğlu, S. (2008). “Ankara’da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları”. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.

EKLER:

EK I: Kişisel Bilgi Formu

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi **Dr. Öğr. Üyesi Güleğül Mermer** danışmanlığında **Melika Sarıtepe** tarafından yürütülen “**Kadın Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ve Etkileyen Etmenler**” başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahipsiz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacak ve yalnızca araştırma amacı ile kullanılacaktır.

1. Fakülteniz.....

2. Sınıfınız.....

3. Yaşınız.....

4. Kardeş sayınız (sizin dışınızda).....

5. Medeni durumunuz nedir? 1) Evli 2) Bekar

6. Doğum yerinizi belirtiniz? İl, ilçe ve köy (açık yazınız)

7. En uzun yaşadığınız yer neresidir?

1) Köy 2) kasaba 3) İlçe 4) İl 5) Metropol

8. En son mezun olduğunuz okulu işaretleyiniz.

1) Lise 2) Anadolu, Süper, Fen Lisesi 3) Meslek Lisesi 4) Özel Lise 5) İmam Hatip Lisesi 6) Diğer (yazınız)

9. Aile tipiniz nedir?

1) Çekirdek 2) Geniş aile 3) Parçalanmış aile

10. Şu an nerede kalıyorsunuz?

1) Devlet yurdu 2) Özel yurt 3) Aile ile 4) Arkadaşlar ile 5) Diğer ((Lütfen yazınız).....

11. Anne-babanızın evlenme şekli aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?

1. Görücü usulü ile, birbirlerini önceden tanımadan
2. Görücü usulü ile, daha sonra tanışıp onaylayarak
3. Kendileri tanışıp anlaşarak
4. Diğer (Lütfen açıklayınız).....

12. Ailenizin aylık ortalama geliri ne kadardır? (Lütfen yazınız):.....

Sizin aylık geliriniz(burs, kredi vb) ne kadardır? (Lütfen yazınız):.....

13. Ailenizin aylık gelir durumu sizce nedir?

1) Gelir giderden az 2) Gelir gidere denk 3) Gelir giderden fazla

14. Annenizin eğitim durumu nedir?

1) İlkokul mezunu 2) Ortaokul Mezunu 3) Lise mezunu 4) Yüksekokul / Fakülte mezunu 5) Yüksek lisans / Doktora

15. Annenizin mesleği nedir?

- 1)Ev hanımı 2)Memur 3)İşçi 4)Serbest çalışan 5)Diğer

16. Babanızın eğitim durumu nedir?

- 1)İlkokul mezunu 2)Ortaokul Mezunu 3)Lise mezun 4)Yüksekokul / Fakülte mezunu 5)Yüksek lisans / Doktora

17. Babanızın mesleği nedir?

- 1)Memur 2)İşçi 3)Serbest çalışan 4)İşsiz 5)Diğer

18. Dini (İslam, Hristiyanlık, Yahudilik, Budizm vs) inanış konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

1. Herhangi bir dine inanıyorum, gereklerini yerine getiriyorum
2. Herhangi bir dine inanıyorum, gereklerini yerine getirmiyorum
3. Herhangi bir dine inanmıyorum

EK II:

Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ)

Değerli katılımcı, bu ölçek kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yaşadıkları stresi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaçla hazırlanan ölçekte, toplumda kadına yönelik kalıplaşmış yargılara da yer verilmiştir. Ölçekte 20 madde bulunmaktadır. Her bir maddeyi dikkatle okuyarak, “1= Benim için hiç stres verici değil, 5= Benim için çok Stres Verici” olmak üzere 1’den 5’e puanlamanız beklenmektedir. Lütfen tüm maddeleri cevaplandırınız. Cevaplarınız toplu olarak değerlendirileceği için, ölçeğin üzerine adınızı ve adresinizi yazmayınız. Katılımınız için teşekkürler.

Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ)	Benim için hiç stres verici değil (1)	Benim için stres verici (2)	Kararsızım(3)	Benim için stres verici	Benim için çok stres verici (5)
1. ‘Kadın dediğin yüksek sesle gülmez’ anlayışı					
2. Kadının nasıl giyineceğine yönelik kısıtlamaların olması					
3. Her türlü ev işinden anlamanın beklenmesi					
4. Kadının cinsellik hakkında konuşmasının ayıp karşılanması					
5. Kadının hava karardıktan sonra evde olmasının beklenmesi					
6. ‘Yemek yapmak kadının işidir’ algısı					
7. Kadına “Elinin hamuruyla erkek işine karışmamasına” yönelik baskılar					
8. Kadınların öğrenim hayatı boyunca erkeklerden daha çalışkan olmasının beklenmesi					
9. Yalnızca kadının kendini “eşine saklamasının” beklenmesi					
10. Erkeğin bir adım gerisinde durmanın beklenmesi					
11. ‘Yuvayı dışı kuş yapar’ anlayışı					
12. Anneliğin, kadının biyolojik sürecinin getirdiği bir gereklilik olarak görülmesi					
13. Toplumun ideal kadınla ilgili fiziksel ölçütlerinin olması					
14. İleride mutlaka çocuk sahibi olmanın beklenmesi					
15. Bugün ailenin, yarın kocanın istediği gibi biri olmanın beklenmesi					
16. Kadının bir erkeğin yardımına muhtaçmış gibi algılanması					
17. ‘Kadın sesini yükseltmemelidir’ düşüncesi					

18. Kadına korunmaya muhtaçmış gibi davranılması					
19. Misafir ağırlamanın kadından beklenmesi					
20. Kadının namusunu koruması yönündeki toplum baskısı					

EK III:

Ana Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Size, ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derecede benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek “Hiç Uygun Değil” ibaresinden “Tamamen Uygun” ibaresi arasında beşli dereceleme yaparak maddelerin karşısına seçeneklerden en uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

A) Hiç uygun değil B) Pek uygun değil C) Biraz uygun D) Çok uygun E) Tamamen uygun

Ana Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)	ANNEM					BABAM				
	Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun	Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun
1. Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.										
2. Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.										
3. Her yaptığım isin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir										
4. Her zaman basıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.										
5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir										
6. Arkadaşlarımı eve çağdırmama izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.										
7. Elinden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almaya özen gösterir										
8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi										
9. Bana hükmetmeye çalışır.										
10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.										
11. Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.										
12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı										
13. Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.										

14. Neden bazı şeyleri yapma ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.										
15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.										
16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır										
17. Sevmediğim yemekleri, bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.										
18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.										
Ana Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)	ANNEM					BABAM				
	Hic uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun	Hic uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun
19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.										
20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.										
21. Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.										
22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.										
23. Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.										
24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı										
25. Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak kullanırdı.										
26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.										
27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler										
28. Her zaman, her iste kusursuz olmam gerektiği inancındadır										
29. Ona yakınlaşmak istediğimde daima bana sıcak bir şekilde karşılık verir.										
30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşılamıştır										
31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.										

EK IV:

Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ) İzni

25.01.2018 Ölçek izni - melika6283@gmail.com - Gmail

Dikkat: Google, hesabınızda şüpheli bir oturum açma girişimini engelledi. [Hesabınızı inceleyin](#)

Gmail için masaüstü bildirimlerinizi etkinleştirmek üzere burayı tıklayın. [Daha fazla bilgi](#) [Gizle](#)

Gmail Diğer

E-POSTA YAZ

Gelen Kutusu (115)

Yıldızlı

Gönderilmiş Postalar

Tasarıklar (30)

araştırma

epidemioloji

süreçler

tez

Unwanted

Melika +

Hangouts kişisi yok [Birini bulun](#)

KTCRSÖ- Nihai f..

Melika Saritepe
Merhaba, Sizden birkaç ricam daha olacak.Öncelikle teşekkür ederim.Ölçeğin de...

muharrem koç <muharremkoccpdr@gmail.com>
Alıcı: bana
Merhabalar,
Tarafınızdan geliştirilmiş olan "Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ölçeği" ni çalışmanızda kullanmanızda herhangi bir sakınca yoktur.
İyi çalışmalar
8 Ağustos 2017 14:59 tarihinde muharrem koç <muharremkoccpdr@gmail.com> yazdı:

Melika Saritepe <melika6283@gmail.com>
Alıcı: muharrem
Yardıminız, ve nezaketiniz için teşekkürler...

8 Ağustos 2017 15:00 tarihinde muharrem koç <muharremkoccpdr@gmail.com> yazdı:

[Yanıtlamak veya Yönlendirmek için burayı tıklayın](#)

EK V:

Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) İzni

25.01.2018 ölçek izni - melika6283@gmail.com - Gmail

Uyarı: Google, hesabınızda şifrenizin kullanıldığı şüpheli bir oturum açma girişimini engelledi. [Hesabı şimdi incele](#)

[eldelek@uludag.edu.tr](#)

Gmail için masaüstü bildirimlerinizi [etkinleştirmek üzere burayı tıklayın](#). [Daha fazla bilgi](#) [Gizle](#)

Gelen Kutusuna taşı Diğer

Gmail

E-POSTA YAZ

Gelen Kutusu (115)

Yıldızlı

Gönderilmiş Postalar

Taslaqlar (30)

araştırma

epidemioloji

süreçler

tez

Unwanted

 Melika +

ölçek izni

JALE ELDELEKLİOĞLU <eldelek@uludag.edu.tr>
Alıcı: bana

Bahsettiğin ölçek üniversite öğrencileri için uygundur, daha küçük gruplar için uygulanamaz,
ölçeğe ilişkin tüm bilgileri, "karar stratejileri ile anne aba tutumları arasındaki ilişki(1996) isimli makede bulabilirsin. İyi çalışmalar

 Melika Sarıtepe <melika6283@gmail.com>
Alıcı: JALE

merhaba hocam,
Önerdiğiniz makaleyi tavsiyeniz doğrultusunda inceledim. Ölçek çalışma grubum için uygundur. Tarafınızdan revize edilen Ana-Baba tutur
ricasıyla... teşekkürler.
İyi çalışmalar.

10 Ekim 2017 12:07 tarihinde JALE ELDELEKLİOĞLU <eldelek@uludag.edu.tr> yazdı:

JALE ELDELEKLİOĞLU <eldelek@uludag.edu.tr>
Alıcı: bana

Merhabalar, Ölçeğe ilişkin tüm bilgileri, "karar stratejileri ile anne aba tutumları arasındaki ilişki(1996) isimli tezde bulabilirsiniz. İyi çalışma

EK VI: Etik Onay

**EGE ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ**

ARAŞTIRMACININ ADI SOYADI / KURUMU	Melika SARITEPE / Sağlık Bilimleri Enstitüsü	
DANIŞMANIN ADI SOYADI / KURUMU	Yrd. Doç. Dr. Gülelgül MERMER / Hemşirelik Fakültesi	
ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☐ Lisans Bitirme Tezi ☒ Yüksek Lisans Tezi ☐ Doktora Tezi ☐ Özgün Araştırma ☐ Diğer (belirtiniz)	
ARAŞTIRMANIN BAŞLIĞI	Kadın Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ile Otoriter Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	
BİLİRKİŞİ GÖRÜŞÜ	YOK	
KARARIN ALINDIĞI TOPLANTI TARİHİ	22.02.2018	
TOPLANTI / KARAR SAYISI	02 / 19	PROTOKOL NO: 41-2018
KARAR	Araştırma, OYBİRLİĞİ ile etik açıdan uygun bulunmuştur.	

Prof. Dr. Ali Şefket GÖNÜL
Kurul Başkanı

(Toplantıda bulunmadı)
Prof. Dr. Esin ÇEBER TURFAN
Kurul Başkan Yrd.

(Toplantıda bulunmadı)
Prof. Dr. Fisun ŞENÜZÜN AYKAR
Kurul Üyesi

(Toplantıda bulunmadı)
Prof. Dr. Beyser PİŞKİN
Kurul Üyesi

c. baloğlu
Prof. Dr. Esra BALOĞLU
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Şehret AYDEMİR
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Varol PABUÇCUOĞLU
Kurul Üyesi

Teşekkür

Tez çalışmam sırasında desteklerini esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Güलगöl Mermer' e

Ege Üniversitesi Hemşirelik Faköltesi Halk Sağlığı Programına katılmama katkısını unutamayacağım Prof. Dr. Aynur Uysal Toraman ve Prof. Dr. Süheyla Altuğ Özsoy'a

Tez çalışmama desteğı için Prof. Dr. Türkan GÜNAY' a

Yüksek Lisans Eğitimim boyunca destek olan tüm Ege Üniversitesi Hemşirelik Faköltesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı öğretim üye ve elemanlarına,

Deneyimlerini hiç esirgemeyen Öğr. Gör. Dr. Aslı Kalkım, Arş.Gör. Aysun Çobadak'a Arş.Gör. Ebru Konal, Arş. Gör. Esin Ateş' e

Tez sürecimde manevi desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Mehmet Zencir' e

Yüksek lisans eğitimim boyunca yanımda olan ve varlığıyla bana destek olan sevgili Ali Can'a

Saygı ve sevgilerimi sunar, teşekkür ederim...

Melika Sarıtepe/ 2019

Özgeçmiş

Adı: Melika

Soyadı: Sarıtepe

Doğum Yeri ve Tarihi: Mazgirt / 25.05.1983

Eğitimi:2001–2006 /Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu

1996–1999/ İzmir Menemen Lisesi

İş Deneyimi: 2012- Halen /Ege Üniversitesi Yetişkin Hemodiyaliz Ünitesi

2008- 2010/ Özel Dokuz Eylül Diyaliz Merkezi

2006-2008/ Özel Ege Sağlık Hastanesi

Yabancı Dili: İngilizce

Bilgisayar Bilgisi: Office (Microsoft vs.), Spss

İletişim Bilgisi: melika6283@gmail.com